

“Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

*31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə
müstəqil auditorun hesabatı ilə birlikdə*

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat	2
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Əsas fəaliyyət	6
2. Hesabatların tərtibatının əsası	6
3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı	7
4. Mühüm uçot mühakimələri və ehtimalları	19
5. Səqmentlər üzrə hesabatların hazırlanması	20
6. Pul vəsaitləri və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	22
7. Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	22
8. İnvestisiya qiymətli kağızları	23
9. Müştərilərə verilmiş kreditlər	24
10. Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	30
11. Digər aktivlər və öhdəliklər	32
12. Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	33
13. Müştəri hesabları	33
14. Digər borc öhdəlikləri	34
15. Buraxılmış borc qiymətli kağızları	34
16. Vergilər	34
17. Kapital	35
18. "Aqrarkredit" QSC ilə hesablaşmalar	36
19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	37
20. Kredit zərəri üzrə xərc və digər dəyərsizləşmə	40
21. Haqq və komissiya gəliri və xərci.....	41
22. Əməliyyat xərcləri	42
23. Risklərin idarə edilməsi.....	42
24. Ədalətli dəyərin ölçülməsi.....	53
25. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili.....	55
26. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar.....	56
27. Kapital adekvatlığı	59

Müstəqil auditorun hesabatı

“Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin
Səhmdarlarına və Müşahidə Şurasına

Rəy

Biz “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin və onun törəmə müəssisələrinin (“Qrup”) 31 dekabr 2022-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdən ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələrini və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına (“BAS”) uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın “Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının “Peşəkar mühasiblərin etika məcəlləsinə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları daxil olmaqla) (“MBESŞ Məcəlləsi”) uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqillik və MBESŞ Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit dəlili auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri peşəkar mühakiməmizə uyğun olaraq cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olan məsələlərdir. Həmin məsələlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan audit kontekstində və bu hesabatlar üzrə rəyimiz formalaşdığı zaman ümumi şəkildə nəzərdən keçirilmişdir. Sözügedən məsələlərə dair biz ayrıca rəy bildirmirik. Aşağıda göstərilən məsələnin audit zamanı hansı şəkildə nəzərdən keçirildiyi həmin kontekstdə təsvir olunur.

**Building a better
working world**

Hesabatımızın "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti" bölməsində təsvir olunan öhdəliklərimizi, o cümlədən həmin məsələlərlə bağlı olan öhdəlikləri yerinə yetirdik. Müvafiq olaraq, apardığımız audit konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhrif risklərinin tərəfimizdən qiymətləndirilməsinə cavab verəcək prosedurların yerinə yetirilməsini əhatə edirdi. Audit prosedurlarımızın, o cümlədən aşağıdakı məsələnin nəzərdən keçirilməsi üçün yerinə yetirilmiş prosedurların nəticələri əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə audit rəyimizin əsasını təşkil edir.

Əsas audit məsələləri	Tərəfimizdən aparılan audit zamanı əsas audit məsələləri hansı şəkildə nəzərdən keçirilmişdir
<p>Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə dəyərsizləşmə ehtiyatı və kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə ehtiyat</p> <p>Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə ehtiyatın və kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə ehtiyatın Qrupun maliyyə vəziyyəti üçün əhəmiyyətini, 9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS ("9 sayılı MHBS") əsasında gözlənilən kredit zərərlərinin ("GKZ") qiymətləndirilməsi ilə bağlı çətinlikləri və mühakimələri nəzərə alaraq, biz bu sahəni əsas audit məsələsi hesab etdik.</p> <p>Qrup defolt ehtimalını, proqnozlaşdırılan defolt riskini və defolt halında yaranan riski müəyyən etmək üçün keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən bilən məlumatları, cari iqtisadi vəziyyəti və mövcud proqnoz məlumatlarını nəzərdən keçirməklə əhəmiyyətli mühakimələr və qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə edir. Maliyyə aktivləri üzrə fərdi şəkildə GKZ-nin hesablanması borcalanların cari və proqnozlaşdırılan maliyyə göstəriciləri və girovun dəyəri nəzərə alınmaqla qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin ssenari təhlilinin aparılmasını tələb edir.</p> <p>Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat və kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə ehtiyat haqqında məlumat konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 4-cü "Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və ehtimalları", 9-cu "Müştərilərə verilmiş kreditlər", 19-cu "Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər" və 23-cü "Risklərin idarə edilməsi" adlı qeydlərə daxil edilmişdir.</p>	<p>Audit prosedurlarımıza, digərləri ilə yanaşı, aşağıdakılar daxildir:</p> <ul style="list-style-type: none">▶ Qrupun müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə ehtiyatı və kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə ehtiyatı hesablamaq üçün 9 sayılı MHBS-nin tələblərinə uyğun olaraq işləyib hazırladığı gözlənilən kredit zərəri metodologiyasını qiymətləndirdik;▶ Qrupun defolt tərifinin və kredit riskində əhəmiyyətli artım meyarlarının uyğunluğunu, habelə onların metodologiyaya uyğun olaraq tətbiqinin ardıcılığını nəzərdən keçirdik;▶ Müvafiq statistika modellərini, əsas giriş məlumatlarını və fərziyyələri, eləcə də GKZ-nin məcmu əsasda hesablanması zamanı proqnoz məlumatlarının daxil edilməsini qiymətləndirdik;▶ Girovun satışından əldə edilə bilən pul vəsaitləri də daxil olmaqla fərdi əhəmiyyətli kreditlərdən gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini təhlil etdik. Qrupun daxili və xarici qiymətləndiricilərinin hesabatlarını və girovun ədalətli dəyərində dair mövcud bazar məlumatlarını nəzərdən keçirdik;▶ Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə ehtiyatı və kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə ehtiyat ilə bağlı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdə açıqlanan məlumatları qiymətləndirdik.

Qrupun 2022-ci il üzrə illik hesabatında olan digər məlumatlar

Digər məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları və auditor hesabatından başqa, Qrupun 2022-ci il üzrə illik hesabatına daxil olan məlumatlardan ibarətdir. Rəhbərlik digər məlumatlara görə məsuliyyət daşıyır. Qrupun 2022-ci il üzrə illik hesabatının bizə hazırkı auditor hesabatının tarixindən sonra açıqlanması gözlənilir.

Bizim konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair verdiyimiz rəy digər məlumatlar hissəsini əhatə etmir və biz bununla bağlı heç bir əminlik ifadə etmirik.

**Building a better
working world**

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi ilə əlaqədar olaraq bizim məsuliyyətimiz digər məlumatların konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə zidd olub-olmadığını və ya audit zamanı əldə etdiyimiz biliklərimizin və ya digər şəkildə əhəmiyyətli təhrif olunub-olunmamasını nəzərdən keçirməkdir. Apardığımız işlər nəticəsində, bu cür digər məlumatlarda əhəmiyyətli təhriflərin olması qənaətinə gəliriksə, bu faktı açıqlamalıyıq.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və audit komitəsinin məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativini olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Audit komitəsi Qrupun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədımız ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu şəkildə istifadəçilərin hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər;
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilməsi hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük;
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk;

**Building a better
working world**

- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Çıxardığımız nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər;
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk;
- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıyıq.

Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda Audit komitəsinin nəzərinə çatdırırıq.

Bundan əlavə biz Audit komitəsinə müstəqilliklə bağlı müvafiq etik tələblərə riayət etdiyimiz, eləcə də müstəqilliyimizə təsir göstərə bilməsi əsaslı olaraq ehtimal edilə bilən bütün münasibətlər və digər məsələlər və tələb olunan hallarda müvafiq ehtiyat tədbirləri haqqında xəbər verdiyimiz barədə bəyanat təqdim edirik.

Audit komitəsinə təqdim edilmiş məsələlərdən biz cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olanları və beləliklə də əsas audit məsələlərini təşkil edən məsələləri müəyyən edirik. Tətbiq edilən qanun və ya normativ aktlar belə məsələlərin açıqlanmasına yol vermədiyi və ya, müəyyən məsələnin auditor hesabatına daxil edilərsə, belə daxil etmənin mənfi nəticələrinin həmin məlumatın açıqlanmasından əldə edilən faydanı üstələyəcəyini müəyyən etdiyimiz çox nadir hallar istisna olmaqla, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

Bu müstəqil auditorun hesabatının təqdim edilməsi ilə nəticələnən audit üzrə məsuliyyətli partnyor Turqay Teymurovdur.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

17 mart 2023-cü il

Bakı, Azərbaycan

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**31 dekabrda***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	2022	2021
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	5,375,211	6,837,554
Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları	7	470,293	65,493
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	7	1,488,178	43,999
İnvestisiya qiymətli kağızları	8	2,727,517	1,081,036
Müştərilərə verilmiş kreditlər	9	3,401,058	2,958,768
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	18	382,974	480,369
Cari mənfəət vergisi aktivləri		6,415	115
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	16	3,393	1,123
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	10	225,482	214,460
Digər aktivlər	11	97,098	70,342
		14,177,619	11,753,259
Cəmi aktivlər			
Öhdəliklər və kapital			
Öhdəliklər			
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	12	82,001	71,387
Müştəri hesabları	13	11,252,021	8,696,591
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	18	63,030	78,270
Digər borc öhdəlikləri	14	229,025	262,828
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	15	504,403	728,264
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri		52,325	23,699
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	16	37,794	73,987
Digər öhdəliklər	11	136,657	115,542
		12,357,256	10,050,568
Cəmi öhdəliklər			
Kapital			
Səhm kapitalı	17	1,225,648	1,241,287
Məzənnə fərqi üzrə ehtiyat		(37,412)	(36,175)
Binalar üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı	17	42,719	42,616
İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş gəlir		24,819	74,670
Bölüşdürülməmiş mənfəət və digər ehtiyatlar		564,589	380,293
		1,820,363	1,702,691
Cəmi kapital			
		14,177,619	11,753,259

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını İdarə Heyətinin adından imzalayan və buraxılış üçün təsdiqləyən şəxslər:

Cənab Abbas İbrahimov
İdarə Heyətinin Sədri17 mart 2023-cü il
Bakı, AzərbaycanCənab Nəbi Əliyev
İdarə Heyəti Sədri'nin müavini,
Bəs maliyyə inzibatçısı

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat**31 dekabr tarixində başa çatan il üzrə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

		Qeydlər	2022	2021
Effektiv faiz dərəcəsi istifadə etməklə hesablanmış faiz gəliri				
Müştərilərə verilmiş kreditlər			380,941	297,204
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri			71,101	1,994
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər			65,756	79,555
İnvestisiya qiymətli kağızları			61,452	39,809
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər			16,519	23,413
			595,769	441,975
Faiz xərci				
Müştəri hesabları			(61,354)	(39,443)
Buraxılmış borc qiymətli kağızları			(38,877)	(69,479)
Digər borc öhdəlikləri			(8,181)	(5,078)
Lizinq üzrə öhdəliklər			(1,917)	(684)
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər			(776)	(1,547)
			(111,105)	(116,231)
Xalis faiz gəliri			484,664	325,744
Kredit zərəri üzrə (xərc)/ geri qaytarılma	20		(36,192)	8,238
Faiz hesablanan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə zərərlərindən sonra xalis faiz gəliri			448,472	333,982
Haqq və komissiya gəliri	21		117,239	83,450
Haqq və komissiya xərci	21		(47,790)	(25,298)
Xarici valyuta əməliyyatlarından xalis gəlirlər:				
- Diling			107,950	59,316
- Məzənnə fərqi			(5,828)	4,140
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər üzrə dəyərsizləşmənin qaytarılması/(dəyərsizləşmə)	10		1,969	(2,375)
Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər maliyyə alətləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın (xərci)/qaytarılması	20		(421)	10,393
Digər dəyərsizləşmənin qaytarılması	20		1,655	3,086
Əməliyyat xərcləri	22		(250,452)	(217,996)
Borcun geri alınması üzrə zərər	15		(11,085)	(71,517)
Digər əməliyyat gəliri			5,957	5,893
Qeyri-faiz zərəri			(80,806)	(150,908)
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəlki mənfəət			367,666	183,074
Mənfəət vergisi xərci	16		(78,884)	(43,482)
İl üzrə xalis mənfəət			288,782	139,592
Digər ümumi gəlir				
<i>Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif ediləcək digər ümumi gəlir</i>				
DÜGƏD ilə tanınan buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş xərclər			(59,098)	(14,705)
Xarici əməliyyatların çevrilməsi üzrə məzənnə fərqi			(1,237)	2,370
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif ediləcək digər ümumi gəlirin komponentləri üzrə mənfəət vergisi			11,820	2,941
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif ediləcək xalis digər ümumi zərər			(48,515)	(9,394)
<i>Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməyəcək digər ümumi gəlir</i>				
Kapital qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş zərərlər			(3,216)	(113)
Binalar üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatında dəyişiklik	10		129	3,363
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməyəcək digər ümumi gəlirin komponentlərinə aid olan mənfəət vergisi			617	(650)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməyəcək digər ümumi (zərər) / gəlir, xalis			(2,470)	2,600
İl üzrə digər ümumi gəlir, vergi çıxılmaqla			(50,985)	(6,794)
İl üzrə cəmi ümumi gəlir			237,797	132,798
Bir səhm üzrə gəlir, əsas və azaldılmış (səhm üzrə AZN)	17		0.06	0.03

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

31 dekabr tarixində başa çatan il üzrə

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Səhm kapitalı	Məzənnə fərqi üzrə ehtiyat	Binalar və investisiya üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı	İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş gəlir	Bölüşdürülməmiş mənfəət və digər ehtiyatlar	Cəmi kapital
1 yanvar 2021-ci il	1,241,287	(38,545)	39,926	86,524	367,701	1,696,893
İl üzrə xalis mənfəət	-	-	-	-	139,592	139,592
İl üzrə digər ümumi gəlir/(zərər)	-	2,370	2,690	(11,854)	-	(6,794)
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	-	2,370	2,690	(11,854)	139,592	132,798
Səhmdarlara bəyan edilmiş dividendlər	-	-	-	-	(127,000)	(127,000)
31 dekabr 2021-ci il	1,241,287	(36,175)	42,616	74,670	380,293	1,702,691
İl üzrə xalis mənfəət	-	-	-	-	288,782	288,782
İl üzrə digər ümumi (zərər)/gəlir	-	(1,237)	103	(49,851)	-	(50,985)
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	-	(1,237)	103	(49,851)	288,782	237,797
Səhmdarlara bəyan edilmiş dividendlər (Qeyd 17)	-	-	-	-	(125,000)	(125,000)
Səhmlərin və müvafiq hesablanmış dividendlərin ləğvi (Qeyd 17)	(15,639)	-	-	-	20,514	4,875
31 dekabr 2022-ci il	1,225,648	(37,412)	42,719	24,819	564,589	1,820,363

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr tarixində başa çatan il üzrə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	<i>Qeydlər</i>	2022	2021
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faiz		515,379	411,358
Ödənilmiş faiz		(87,776)	(87,246)
Alınmış dividendlər		554	-
Alınmış haqq və komissiya		118,847	85,190
Ödənilmiş haqq və komissiya		(49,698)	(28,039)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan gəlirlər		107,950	59,316
İşçilərlə bağlı ödənilmiş xərclər		(140,336)	(104,302)
Ödənilmiş digər əməliyyat xərcləri		(71,933)	(74,362)
Alınmış digər əməliyyat gəliri		737	3,299
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti		393,724	265,214
<i>Əməliyyat aktivlərində xalis (artım)/azalma</i>			
Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları		(404,801)	(10,435)
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		(1,389,007)	2,460,919
Müştərilərə verilmiş kreditlər		(460,276)	(583,393)
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər		91,412	-
Digər aktivlər		(13,033)	16,991
<i>Əməliyyat öhdəliklərində xalis (azalma)/artım</i>			
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər		11,231	50,502
Müştəri hesabları		2,564,715	3,230,226
Digər öhdəliklər		(467)	1,954
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		793,498	5,431,978
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(85,071)	(33,449)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		708,427	5,398,529
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş) / əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İnvestisiya qiymətli kağızlarının alınması		(2,656,017)	(677,227)
İnvestisiya qiymətli kağızlarının satılmasından və geri alınmasından daxilolmalar		914,522	465,879
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin alınması və avans ödənişləri		(29,505)	(42,331)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(1,771,000)	(253,679)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş) / əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Digər borc öhdəliklərinin ödənilməsi		(191,706)	(71,488)
Digər borc öhdəliklərindən daxilolmalar		167,773	110,748
Buraxılmış borc qiymətli kağızlarının ödənilməsi və geri alınması		(267,988)	(852,455)
Buraxılmış borc qiymətli kağızlarından daxilolmalar		20,000	-
Dividend ödənilməsi	17	(124,713)	(5,041)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(396,634)	(818,236)
Valyuta məzənnələrinin dəyişməsinin pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə təsiri		(3,136)	6,439
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis (azalma)/artım		(1,462,343)	4,333,053
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin əvvəlinə	6	6,837,554	2,504,501
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin sonuna	6	5,375,211	6,837,554

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat (davamı)*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən öhdəliklərdə dəyişikliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	Buraxılmış borc qiymətli kağızları	Digər borc öhdəlikləri	Cəmi
31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	1,490,500	220,207	1,710,707
Nağd daxilolmalar	–	110,748	110,748
Geri alınma və geri qaytarılma	(852,455)	(71,488)	(923,943)
Borcun qaytarılması ilə bağlı tanınmış zərər	71,517	–	71,517
Digər dəyişikliklər	18,702	3,361	22,063
31 dekabr 2021-ci il tarixinə balans dəyəri	728,264	262,828	991,092
Nağd daxilolmalar	20,000	167,773	187,773
Geri alınma və geri qaytarılma	(267,988)	(191,706)	(459,694)
Borcun qaytarılması ilə bağlı tanınmış zərər	11,085	–	11,085
Digər dəyişikliklər	13,042	(9,870)	3,172
31 dekabr 2022-ci il tarixinə balans dəyəri	504,403	229,025	733,428

"Digər dəyişikliklər" sətirinə buraxılmış borc qiymətli kağızları və digər borc öhdəlikləri üzrə hesablanmış, lakin ödənilməmiş faiz, habelə ilkin tanınma zamanı yaranan gəlirlər və zərərlər daxildir. Qrup ödənilmiş faizi (əvvəlki dövrlərdə hesablanmış faizlər daxil olmaqla) əməliyyat fəaliyyətindən edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti kimi təsnifləşdirir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Əsas fəaliyyət

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı ("Bank") 1991-ci ildə tam dövlətə məxsus olan bank kimi təsis edilmişdir və əsas fəaliyyət ölkəsi Azərbaycan Respublikasıdır.

Bankın fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı ("ARMB") tərəfindən tənzimlənir. Bank 30 dekabr 1992-ci il tarixində verilmiş ümumi bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir. Bankın əsas fəaliyyəti kommersiya bankçılığı, qiymətli kağızlar, xarici valyuta və törəmə maliyyə alətləri ilə ticarət, kredit və zəmanətlərin verilməsindən ibarətdir.

Bankın qeydiyyatda alınmış rəsmi ünvanı: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ1005, Nizami küçəsi 67.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Bankın Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən 64 filialı (31 dekabr 2021-ci il: 59) olmuşdur.

Əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Bankın və onun törəmə müəssisələrinin (bundan sonra birlikdə "Qrup" adlandırılacaq) hesablarını ehtiva edir. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına aşağıdakı törəmə müəssisələr daxildir:

Adı	Fəaliyyət göstərdiyi ölkə	Mülkiyyət payı (%)		Fəaliyyət növü
		2022	2021	
"Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC	Azərbaycan Respublikası	Ana müəssisə	Bankçılıq	
Törəmə müəssisələr				
"ABB-Moskva" MMC	Rusiya Federasiyası	100.0	100.0	Bankçılıq
"ABB – GEO" QSC	Gürcüstan Respublikası	100.0	100.0	Yoxdur
"Azərikard" MMC	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0	Kartların emalı
"Beynəlxalq Lizinç Şirkəti" MMC	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0	Lizinç
"ABB-Invest" QSC	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0	İnvestisiya

31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə Qrupun səhmdarları aşağıdakılar olmuşdur:

Səhmdarlar	2022 (%)	2021 (%)
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi	92.56	91.40
Azərbaycan Respublikası Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi	3.81	3.76
"Aqrarkredit" QSC	0.23	0.23
Digər*	3.40	4.61
Cəmi	100.00	100.00

* Digər səhmdarlara hər biri 2%-dən az səhm payına sahib olan azlıq təşkil edən səhmdarlar daxil olmuşdur.

2020-ci ilin avqust ayında dövlətə məxsus müəssisələrin işgüzar fəaliyyətini təkmilləşdirmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Azərbaycan İnvestisiya Holdinqinin (AİH) təsis edilməsi haqqında Fərmanı təsdiq etmiş və 5 noyabr 2020-ci il tarixində AİH-in idarəetməsinə veriləcək dövlət şirkətlərinin siyahısı təsdiq edilmişdir. Azərbaycan Beynəlxalq Bankı ASC-nin AİH-in idarəetməsinə verilməsi və bir sıra əlaqəli məsələlərin tənzimlənməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 sentyabr 2021-ci il tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir.

2. Hesabatların tərtibatının əsası**Ümumi məsələlər**

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ("MHBS") əsasında hazırlanmışdır. Qrup konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi əsasında hazırlamışdır.

Azərbaycan manatı Qrupun təqdimat və "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC-nin funksional valyutasıdır, çünki əməliyyatların əksəriyyəti Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir, ölçülür və ya maliyyələşdirilir. Digər valyutalarla aparılmış əməliyyatlar xarici valyuta ilə əməliyyatlar kimi uçota alınır. Qrup qeydlərin aparılmasını və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasını Azərbaycan manatı ilə və MHBS-yə uyğun olaraq həyata keçirməlidir. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları, xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, min Azərbaycan manatı ("AZN") ilə təqdim edilir. Digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyərlə (DÜGƏD) ölçülmüş binalar və investisiya qiymətli kağızları istisna olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları ilkin maya dəyəri əsasında hazırlanmışdır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Hesabatların tərtibatının əsası (davamı)

Qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyi

Rusiyanın investisiya qiymətli kağızları üzrə dəyərsizləşmə zərərləri və ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi

24 fevral 2022-ci il tarixində başlayan Rusiya-Ukrayna münaqişəsi Rusiya hökumətinə və şirkətlərinə qarşı bir sıra sanksiyaların tətbiq edilməsinə səbəb olmuş və onların xarici kreditorlar qarşısında öhdəlikləri yerinə yetirmək imkanlarını məhdudlaşdırmışdır. Buna görə, Qrup DÜGƏD ilə saxlanılan Rusiyanın investisiya qiymətli kağızları üzrə dəyərsizləşmə zərərləri və ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsini təkrar nəzərdən keçirməli olmuşdur. Qrup GKZ-nin və ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsində istifadə olunan əsas fərziyyələrin müəyyən edilməsində mühakimə istifadə etmişdir. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Rusiyanın investisiya qiymətli kağızlarının ədalətli dəyəri və müvafiq GKZ müvafiq olaraq 68,123 min AZN (31 dekabr 2021-ci il: 143,757 min AZN) və 24,735 min AZN (31 dekabr 2021-ci il: 141 min AZN) təşkil etmişdir. Ətraflı məlumat 23-cü və 24-cü Qeydlərdə təqdim edilir.

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı

Uçotu prinsiplərində dəyişikliklər

Yeni və düzəliş edilmiş standartlar və şərtlər

Qrup 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən müəyyən standartlara düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etmişdir. Qrup buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı standart, şərh və ya düzəliş vaxtından əvvəl qəbul etməmişdir.

Konseptual əsaslara istinad – 3 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

Düzəlişlər BMUSK tərəfindən buraxılmış "*Konseptual Əsaslar*"ın tələblərini əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirmədən onun əvvəlki versiyasının 2018-ci ilin mart ayında buraxılmış cari versiya ilə əvəz edilməsini nəzərdə tutur.

Düzəlişlər 37 sayılı "*Yaradılmış ehtiyatlar, şərti öhdəliklər və şərti aktivlər*" adlı MUBS və ya 21 sayılı "*Tutulmalar*" adlı BMHŞK-nin əhatə dairəsində olan öhdəliklər və şərti öhdəliklər üçün (bunlar ayrı-ayrılıqda yerinə yetirilərsə) yaranan potensial 'gün 2' gəlir və ya zərərləri ilə bağlı problemdən qaçınmaq üçün 3 sayılı "*Müəssisələrin birləşməsi*" adlı MHBS-nin tanıma prinsipinə istisna əlavə edir. Bu istisna, müəssisələrdən alışı tarixinə cari öhdəliyin mövcud olub-olmamasını müəyyən etmək üçün Konseptual əsaslar əvəzinə müvafiq olaraq 37 sayılı MUBS və ya 21 sayılı BMHŞK-dəki meyarları tətbiq etməyi tələb edir. Düzəlişlər həmçinin şərti aktivlərin alış tarixində tanıma meyarlarını qarşılamadığını müəyyən etmək üçün 3 sayılı MHBS-yə yeni paragraf əlavə edir.

Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir çünki dövr ərzində yaranmış və bu düzəlişlərin əhatə dairəsinə aid olan şərti aktivlər, öhdəliklər və ya şərti öhdəliklər yaranmamışdır.

Əmlak, tikili və avadanlıqlar: Nəzərdə tutulan istifadədən əvvəl daxilolmalar – 16 sayılı MUBS-a düzəlişlər

Bu düzəlişə görə müəssisələrə, əmlak, tikili və avadanlıq obyektinin maya dəyərindən, həmin aktiv rəhbərlik tərəfindən nəzərdə tutulmuş qaydada fəaliyyət göstərə bilməsi üçün zəruri olan yerə və vəziyyətə gətirilərkən istehsal olunan maddələrin satışından əldə olunan daxilolmaların çıxılması qadağan edilir. Bunun əvəzinə, müəssisə bu cür maddələrin satışından daxilolmaları və bu maddələrin istehsal xərclərini mənfəət və zərərdə tanıyır.

Keçid müddəalara uyğun olaraq, Bank düzəlişləri müəssisənin onları ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman (ilkin tətbiq tarixi) təqdim olunan ən erkən dövrün başlanğıcında və ya daha sonra istifadəyə verilmiş əmlak, tikili və avadanlıqlar üçün retrospektiv qaydada tətbiq etməlidir. Təqdim olunan ən erkən dövrün başlanğıcında və ya daha sonra istifadəyə verilmiş əmlak, tikili və avadanlıqlarla yaradılmış bu cür maddələrin satışı mövcud olmadığından bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

Yüklü müqavilələr – Müqavilənin yerinə yetirilməsi xərcləri – 37 sayılı MUBS-a düzəlişlər

Yüklü müqavilə, müqavilə çərçivəsində öhdəliklərin ödənilməsi üzrə qaçılmaz xərclərin (yeni, müqavilənin mövcud olmasına görə Bankın yayına bilmədiyi xərclərin) həmin müqavilə üzrə əldə olunması gözlənilən iqtisadi səmərədən artıq olduğu müqavilədir.

Düzəlişlərə əsasən müqavilənin yüklü və ya zərərli olduğunu qiymətləndirərkən müəssisə malların və ya xidmətlərin təmin edilməsi üçün əlavə xərclərin və birbaşa müqavilə fəaliyyətlərinə aid xərclərin bölüşdürülməsi də daxil olmaqla birbaşa müqaviləyə aid xərcləri daxil etməlidir. Ümumi və inzibati xərclər birbaşa müqaviləyə aid deyil və müqavilə əsasında dəqiq şəkildə qarşı tərəfə aid edilmədiyi hallarda istisna edilir.

Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir, çünki dövr ərzində Qrupun yüklü müqavilələri olmamışdır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)

1 sayılı MHBS "Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının ilk dəfə tətbiqi" – Törəmə müəssisə ilk dəfə tətbiq edən şəxs qismində

Düzəlişə görə, konsolidasiya prosedurları və ana müəssisənin törəmə müəssisəni əldə etdiyi müəssisələrin birləşməsinin təsirləri üçün heç bir düzəliş edilmədikdə 1 sayılı MHBS-nin D16(a) bəndini tətbiq etməyi seçən törəmə müəssisə, məcmu məzənnə fərqlərini ana müəssisənin MHBS-yə keçdiyi tarixi nəzərə alaraq ana müəssisənin hesabat verdiyi məbləğlərdən istifadə etməklə ölçə bilər. Bu düzəliş, 1 sayılı MHBS-nin D16(a) bəndini tətbiq etməyi seçən asılı və ya birgə müəssisələrə də tətbiq olunur.

Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir, çünki Qrup ilk dəfə tətbiq edən şəxs deyil.

9 sayılı MHBS: *Maliyyə Alətləri - Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması üçün "10 faiz" testində haqlar*

Düzəliş müəssisənin yeni və ya dəyişdirilmiş maliyyə öhdəliyinin şərtlərinin ilkin maliyyə öhdəliyinin şərtlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olub-olmamasını qiymətləndirərkən nəzərə aldığı haqları aydınlaşdırır. Bu haqlara yalnız borcalan və ya borcverən tərəfindən ödənilən və ya alınan haqlar, o cümlədən borcalanın və ya borcverənin digər tərəflərin adından ödədiyi və ya aldığı haqlar daxildir. 39 sayılı "Maliyyə Alətləri: Tanınma və Ölçmə" adlı MUBS üçün oxşar düzəliş təklif olunmur.

Keçid müddəalara uyğun olaraq, Qrup bu düzəlişi, onu ilk dəfə tətbiq etdiyi (ilkin tətbiq tarixi) illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya daha sonra dəyişdirilmiş və ya əvəz edilmiş maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edir. Dövr ərzində Qrupun yenidən müzakirə edilmiş maliyyə alətlərində heç bir dəyişiklik olmadığına görə bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

41 sayılı MUBS "Kənd təsərrüfatı" – *Ədalətli dəyərin ölçülməsində vergilər*

Düzəliş 41 sayılı MUBS-un 22-ci bəndində nəzərdə tutulan müəssisələrin, 41 sayılı MUBS çərçivəsində aktivlərin ədalətli dəyərini ölçərkən vergi məqsədləri üçün pul vəsaitlərinin hərəkətini istisna etməsi tələbini aradan qaldırır.

Hesabat tarixinə Qrupun 41 sayılı MUBS-un əhatə dairəsinə daxil olan aktivləri olmadığından bu düzəlişlər onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

Konsolidasiya üçün əsas

Törəmə müəssisələr, yeni Qrupun nəzarət etdiyi bütün müəssisələr, konsolidasiya edilir. Nəzarət bu halda yaranır ki, Qrup investisiya obyektində iştirakı ilə bağlı zərərə məruz qalsın və ya gəlir əldə etmək hüququna malik olsun və investisiya obyektini üzrə nəzarət hüququ vasitəsilə həmin gəlirlərə təsir etmək imkanına malik olsun. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız o halda nəzarət edir ki, Qrup:

- ▶ İntestisiya obyektini üzrə nəzarət hüququna malik olsun (yeni mövcud olan hüquqlar hazırda investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarə etmək imkanını versin);
- ▶ İntestisiya obyektində iştirakla bağlı zərər və ya gəlirlər əldə etmək hüququna malik olsun;
- ▶ Gəlirlərə təsir göstərmək üçün investisiya obyektini üzrə nəzarəti istifadə etmək bacarığına malik olsun.

Ümumiyyətlə, fərziyyəyə görə səsvermə hüquqlarının çoxluğu nəzarətin əldə edilməsi ilə nəticələnir. Bu fərziyyəni dəstəkləmək üçün və Qrup səsvermə hüquqlarının və ya investisiya obyektində analoji hüquqların çoxluğundan az paya sahib olanda Qrup investisiya obyektini üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şəraitləri, o cümlədən aşağıdakıları nəzərdən keçirir:

- ▶ İntestisiya obyektində digər səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə razılaşması (razılaşmaları);
- ▶ Digər müqavilə razılaşmalarından irəli gələn hüquqlar;
- ▶ Qrupun səsvermə hüquqları və potensial səs hüquqları.

Törəmə müəssisələr nəzarət Qrupa keçdiyi tarixdən konsolidasiya edilir və nəzarət başa çatdıqdan sonra konsolidasiya dayandırılır. Bütün qrupdaxili əməliyyatlar, balanslar və qrupun şirkətləri arasında əməliyyatlardan əldə edilən realizasiya edilməmiş gəlirlər tamamilə silinir. Aparılmış əməliyyatlar köçürülən aktivin dəyərsizləşməsinə göstərmirsə, realizasiya edilməmiş zərərlər də silinir. Lazım gəldikdə, Qrupun qəbul etdiyi siyasətə uyğunlaşmaq məqsədilə törəmə müəssisələrin uçot siyasətində dəyişiklik aparılır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Konsolidasiya üçün əsas (davamı)

Törəmə müəssisənin mülkiyyət payındakı dəyişiklik, nəzarət hüququ dəyişmədikdə, kapital əməliyyatı kimi uçota alınır. Zərərlər defisitli saldo ilə nəticələnsə də, qeyri-nəzarət iştirak payına aid edilir.

Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarəti itirdikdə, o, törəmə müəssisənin aktivləri (o cümlədən qudvili) və öhdəlikləri, qeyri-nəzarət paylarının balans dəyəri, kapitalda qeydə alınmış ümumi məzənnə fərqlərini uçotdan silir; əldə edilmiş kompensasiyanın ədalətli dəyərini, saxlanılan investisiyanın ədalətli dəyərini və mənfəət və ya zərərdə hər hansı əlavəni və ya defisiti tanıyır və əvvəl digər ümumi gəlirdə tanınmış komponentlərdə əsas şirkətin payını mənfəətə və ya zərəre yenidən təsnif edir.

Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Qrup DÜGƏD ilə maliyyə alətlərini və ədalətli dəyərlə ölçülmüş bina kimi qeyri-maliyyə aktivlərini hər hesabat tarixində ədalətli dəyərlə ölçür.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alına biləcək və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödəniləcək məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- ▶ Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- ▶ Əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər. Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Qrup mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərləri qiymətləndirilmiş və ya açıqlanmış bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyası daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara aid edilir:

- ▶ Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal olmayan bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar, və ya ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

İlkin tanınma

Tanınma tarixi

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin bütün müntəzəm alışları və satışları alqı-satqı tarixində, yeni Qrup aktivini və ya öhdəliyi almaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır. Müntəzəm alış və ya satış əməliyyatlarına qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin və öhdəliklərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin və ya öhdəliklərinin alınması və ya satılması daxildir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

İlkin ölçmə

Maliyyə alətlərinin təsnifatı ilkin tanınmada onların müqavilə şərtlərindən və alətləri idarə etmək üçün biznes modelindən asılıdır. Maliyyə alətləri ilk öncə ədalətli dəyərle ölçülür və MZƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri istisna olmaqla, əməliyyat xərcləri həmin məbləğə əlavə edilir və ya bu məbləğdən çıxılır.

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin ölçmə kateqoriyaları

Grup bütün maliyyə aktivlərini aktivlərin idarə edilməsi üçün biznes modeli və aktivlərin müqavilə şərtləri əsasında aşağıdakı kimi təsnifləşdirir:

- ▶ Amortizasiya edilmiş dəyər;
- ▶ DÜGƏD; və ya
- ▶ MZƏD.

Grup törəmə və ticarət portfeli MZƏD ilə təsnif edir və ölçür. Grup maliyyə alətlərini bu halda MZƏD ilə təyin edə bilər ki, bunu etməklə ölçmə və ya tanıma uyğunsuzluqlarını aradan götürmüş və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaltmış olsun.

Kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanətləri istisna olmaqla maliyyə öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyər və ya ticarət məqsədləri üçün saxlanılanda, törəmə alətlər olanda və ya ədalətli dəyərin təyin edilməsi tətbiq ediləndə MZƏD ilə ölçülür.

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər, müştərilərə verilmiş kreditlər, amortizasiya hesablanmış dəyərle investisiya qiymətli kağızları

Grup kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğləri, müştərilərə verilmiş kreditləri və digər maliyyə investisiyalarını yalnız aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetiriləndə amortizasiya edilmiş dəyərle ölçür:

- ▶ Maliyyə aktivini biznes model çərçivəsində müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə yalnız qalan əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən (YƏMFÖ) ibarət pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Bu şərtlər təfərrüatı ilə aşağıda açıqlanır.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Biznes məqsədinə çatmaq üçün Grup biznes modelini maliyyə aktivləri qrupunun idarə edilməsini daha yaxşı əks etdirən səviyyədə müəyyən edir.

Grupun biznes modeli hər bir alət üzrə deyil, ümumi portfeller səviyyəsində qiymətləndirilir və aşağıdakılar da daxil olmaqla müşahidə olunan amillərə əsaslanır:

- ▶ Biznes modelin və həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin səmərəliliyi hansı yolla qiymətləndirilir və bu məlumatlar Qrupun əsas idarə heyətinə necə çatdırılır;
- ▶ Biznes modelin (yə həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin) səmərəliliyinə təsir edən risklər, xüsusilə də bu risklərin idarə olunması üsulları;
- ▶ Biznesi idarə edən rəhbərlər necə mükafatlandırılır (məsələn, mükafatın idarə olunan aktivlərin ədalətli dəyərinə, yoxsa müqavilə üzrə alınmış pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanması);
- ▶ Satışların gözlənilən tezliyi, dəyəri və vaxtı da Qrupun qiymətləndirməsi üçün vacib amillərdir.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi "ən pis" və ya "stress" kimi ssenariləri nəzərə alınmadan əgəlabatan şəkildə baş verməsi gözlənilən ssenarilərə əsaslanır, ilkin tanınmadan sonra pul vəsaitlərinin hərəkəti Qrupun ilkin gözləntilərindən fərqli şəkildə baş verirsə Qrup həmin biznes modelində saxlanılan qalan maliyyə aktivlərinin təsnifatını dəyişmir, lakin gələcəkdə yeni yaranan və ya yeni alınan maliyyə aktivlərini qiymətləndirərkən belə məlumatları nəzərə alır.

YƏMFÖ testi

Təsnifləşdirmə prosesinin ikinci addımı olaraq Qrup maliyyə aktivinin YƏMFÖ testinə uyğun olub-olmadığını müəyyən etmək üçün müqavilə şərtlərini qiymətləndirir.

Bu testin məqsədləri üçün "Əsas məbləğ" maliyyə aktivinin ilkin tanınma tarixindəki ədalətli dəyəridir və maliyyə aktivinin istifadə müddəti üzrə (məsələn, əsas məbləğ qaytarılanda və ya əlavə/əndirim amortizasiya ediləndə) dəyişə bilər.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

Kredit müqaviləsi daxilində faizin ən əhəmiyyətli elementləri adətən pulun zaman dəyərinə görə kompensasiya və kredit riskidir. YƏMFÖ qiymətləndirməsini həyata keçirmək üçün Qrup mühakimələr yürüdü və maliyyə aktivinin ifadə edildiyi valyuta və faiz dərəcəsinin müəyyən edildiyi müddət kimi müvafiq amilləri nəzərə alır.

Əksinə, əsas kredit müqaviləsi ilə əlaqəsi olmayan, müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində minimal səviyyədən daha iri olan risklərə və ya dəyişkənliyə səbəb olan müqavilə şərtləri yalnız qalanəsas məbləğin və faizin ödənişi olan pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmır. Belə hallarda maliyyə aktivini MZƏD ilə ölçülməlidir.

DÜGƏD ilə borc alətləri

Qrup aşağıdakı şərtlərin hər ikisi yerinə yetirilərsə, borc alətlərini DÜGƏD ilə ölçür:

- ▶ Alət biznes modeli çərçivəsində həm müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq, həm də maliyyə aktivini satmaq məqsədilə saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri YƏMFÖ testinə uyğundur.

DÜGƏD ilə borc alətləri sonradan ədalətli dəyərlə ölçülür, tanınmış ədalətli dəyerdə dəyişikliklərə görə yaranan gəlir və zərərlər isə DÜG-də tanınır. Faiz gəlirləri və məzənnə fərqi gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə amortizasiya edilmiş dəyerdə ölçülmüş maliyyə aktivləri ilə eyni qaydada tanınır. Tanınması dayandırılanda əvvəllər DÜG-də tanınmış məcmu gəlir və ya zərərlər DÜG-dən mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilir.

DÜGƏD ilə ölçülmüş borc qiymətli kağızları üzrə GKZ maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda həmin maliyyə aktivlərinin balans dəyərini azaltmır, bunlar ədalətli dəyerdə qalır. Əksinə, aktivlər amortizasiya edilmiş dəyerdə ölçülsəydi yarana biləcək ehtiyata bərabər məbləğ daha sonra mənfəət və ya zərərdə müvafiq xərc kimi tanınmaqla DÜG-də yığılmış dəyersizləşmə məbləği kimi tanınır. DÜG-də tanınmış yığılmış zərər aktivin tanınması dayandırılanda mənfəət və ya zərəre aid edilir.

DÜGƏD ilə kapital alətləri

İlkin tanınmada Qrup bəzi hallarda 32 sayılı "Maliyyə alətləri: Təqdimatı" adlı MUBS əsasında kapital tərifinə uyğun olan bəzi kapital investisiyalarını ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi deyil, DÜGƏD ilə kapital alətləri kimi təsnif etmək üçün yekun seçim edir. Belə təsnifat alətlər üzrə fərdi şəkildə müəyyən edilir.

Ödəmə hüququ müəyyən ediləndə, dividendlər mənfəət və ya zərərdə digər gəlir kimi tanınır, lakin Qrup bu ödəmələrdən alətin dəyərinin bir hissəsinin qaytarılması kimi faydalanırsa, bu halda belə gəlirlər DÜG-də tanınır DÜGƏD ilə kapital alətləri üzrə dəyərşizləşmənin qiymətləndirilməsi aparılmır. Bu alətlər silinəndə, yığılmış yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və istifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər

Qrup maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və kredit öhdəliklərini təqdim edir.

Maliyyə zəmanətləri ilkin olaraq konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında alınmış mükafata bərabər olan ədalətli dəyərlə tanınır. İlkin tanınmadan sonra Qrupun hər bir zəmanət üzrə öhdəliyi konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınmış məcmu amortizasiya çıxılmaqla ilkin olaraq tanınmış məbləğ və GKZ ehtiyatı məbləğlərindən daha yuxarı olanı ilə ölçülür.

İstifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər və akkreditivlər üçün Qrup tərəfindən müştərilərə qeyd olunan öhdəliyin mövcud olduğu müddət ərzində şərtləri əvvəlcədən müəyyən edilmiş kredit təklif edilməlidir. Maliyyə zəmanət müqavilələri kimi, bu müqavilələr GKZ tələbləri çərçivəsindədir.

Qrup müəyyən hallarda bazar faiz dərəcəsinə daha aşağı faizlə kreditləşmə həyata keçirir. Belə təəhhüdlər ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır və sonradan GKZ ehtiyatı və kumulyativ tanınan gəlir çıxılmaqla ilkin tanınan dəyər arasında daha yuxarı olanı ilə qiymətləndirilir.

İcra zəmanətləri

İcra zəmanətləri digər tərəf müqavilə öhdəliyini yerinə yetirməyəndə kompensasiyanın ödənilməsinə nəzərdə tutan müqavilələrdir, icra zəmanətləri kredit riskini ötürür. İcra zəmanəti müqavilələri üzrə risk digər tərəflə müqavilə öhdəliklərinin yerinə yetirilməməsi təhlükəsindən ibarətdir. Beləliklə, icra zəmanətləri maliyyə alətləri hesab edilmir və buna görə də 9 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsinə aid edilmir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərin təsnifatı

Qrup maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün biznes modelini dəyişdirəndə müstəsna hallar xaricində, maliyyə aktivlərini ilkin tanınmalarından sonra yenidən təsnifləşdirmir. Maliyyə öhdəlikləri heç vaxt yenidən təsnifləşdirilmir. Qrup 2022-ci və ya 2021-ci illərdə maliyyə aktivlərini və ya öhdəliklərini yenidən təsnifləşdirməyib.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan pul vəsaitləri, ARMB-dən və Rusiya Mərkəzi Bankından (RMB) alınacaq məbləğlər (məcburi ehtiyatları çıxmaqla) və ödəmə müddəti verildiyi tarixdən etibarən 90 gündən artıq olmayan və müqavilə yüklülüyündən azad olan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər daxildir.

Borc öhdəlikləri

Buraxılmış maliyyə alətləri və ya onların komponentləri o halda öhdəlik kimi təsnif edilir ki, müqavilə razılaşmasının mahiyyəti Qrupun üzərinə aşağıdakı öhdəliklərdən birinin qoyulması ilə nəticələnsin: sahibinə pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivini çatdırmaq və ya öhdəliyi müəyyən məbləğdə pul vəsaitinin və ya digər maliyyə aktivinin müəyyən sayda xüsusi kapital alətlərinə mübadilə etməkdən fərqli olan yolla ödəmək. Belə alətlərə Banklar və digər maliyyə müəssisələri qarşısında öhdəliklər, digər borc öhdəlikləri, müştəri hesabları, buraxılmış borc qiymətli kağızları və Aqrarkredit QSC-yə ödəniləcək məbləğlər daxildir. İlkin tanımadan sonra borclar amortizasiya olunmuş dəyərlə, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ölçülür. Gəlir və zərərler borc öhdəlikləri uçotdan çıxarılanda, eləcə də amortizasiya prosesində mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Əgər Qrup öz borcunu geri alarsa, bu, konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti hesabatından çıxarılır və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasındakı fərq mənfəət və zərərdə tanınır.

İcarələr

Qrup qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla bütün icarələr üçün vahid tanınma və ölçmə yanaşmasını tətbiq etmişdir. Qrup icarə ödənişlərini etmək üçün icarə öhdəliyini, istifadə hüququ olan aktivləri isə həmin aktivləri istifadə üçün hüququ olan kimi tanıyır.

İstifadə hüququ olan aktivlər

Qrup istifadə hüququ olan aktivləri icarənin başlanma tarixində (yəni əsas aktiv istifadə üçün mövcud olduğu tarixdə) tanıyır. İstifadə hüququ olan aktivlər yığılmış köhnəlmə və dəyersizləşmə zərərərini çıxmaqla və icarə öhdəliklərinin hər hansı yenidən ölçülməsi üzrə düzəliş etməklə maya dəyəri ilə ölçülür. İstifadə hüququ olan aktivlərin maya dəyərinə tanınmış icarə öhdəliklərinin məbləği, çəkilən ilkin birbaşa xərclər və icarə üzrə alınmış hər hansı güzəştlər çıxıldıqdan sonra icarə müddətinin başlanğıc tarixində və ya ondan əvvəl edilmiş hər hansı icarə ödənişləri daxildir. Lakin icarə müddətinin sonunda mülkiyyət hüququnun Qrupa keçəcəyi haqqında kifayət qədər əminlik olmadığı təqdirdə, tanınmış istifadə hüququ olan aktivlər ehtimal edilən faydalı istifadə müddəti və icarə müddətindən daha qısa olanı üzrə düz xətt üsulu ilə amortizasiya edilir. İstifadə hüququ olan aktivlər üzrə dəyersizləşmə hesablanır.

İcarə öhdəlikləri

İcarənin başlanma tarixində, Qrup icarə müddəti ərzində ediləcək icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə ölçülmüş icarə öhdəliklərini tanıyır. İcarə ödənişlərinə alınacaq icarə güzəştləri çıxılmaqla sabit ödənişlər (o cümlədən mahiyyətə sabit ödənişlər), indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri və zəmanətli son qalıq dəyəri üzrə icarəçi tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər daxildir. İcarə ödənişlərinə həmçinin Qrup tərəfindən gerçəkləşdirilməsi əsaslı şəkildə yəqin olduğu halda alış hüququnun gerçəkləşdirildiyi qiymət və icarə müddəti ərzində Qrup icarəni ləğv etmə hüququnu gerçəkləşdirərsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri daxildir. İndeks və ya dərəcələrdən asılı olmayan dəyişkən icarə ödənişləri ödənişin həyata keçirilməsi ilə nəticələnən hal və ya şəraitin baş verdiyi dövrdə xərc kimi tanınır.

İcarə ödənişlərinin cari dəyərini hesablayarkən, Qrup icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadığı təqdirdə icarənin başlanma tarixinə olan əlavə faiz dərəcəsinə istifadə edir. Başlanma tarixindən sonra, icarə öhdəliklərinin məbləği faizin artımını əks etdirmək üçün artırılır və edilmiş icarə ödənişləri hesabına azaldılır. Bundan əlavə, modifikasiya, icarə müddətində dəyişiklik, mahiyyətə sabit icarə ödənişlərində dəyişiklik və ya müvafiq aktivin alınması üzrə qiymətləndirmədə dəyişiklik baş verdikdə icarə öhdəliklərinin balans dəyəri yenidən ölçülür.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

İcarələr (davamı)

Qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarələri

Qrup qısa müddətli icarənin tanınması üzrə istisnayı qısa müddətli icarələrinə (yəni başlanğıc tarixində icarə müddəti 12 ayadək olan və alışı opsiyonunu daxil etməyən icarələr) tətbiq edir. Qrup həmçinin azdəyərli aktivlərin tanınması üzrə istisnayı azdəyərli hesab edilən (yəni 10,000 ABŞ dollarınadək) ofis avadanlığının icarəsinə tətbiq edir. Qısamüddətli icarələr üzrə icarə ödənişləri və azdəyərli aktivlərin icarələri icarə müddəti ərzində düz xətt üsulu ilə xərc kimi tanınır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Qrup maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı əvəzləşmə əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivini reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyətində olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir. Əvəzləşdirmə hüququ gələcək hadisədən asılı olmamalı və bütün aşağıdakı hallarda qanuni qüvvəyə malik olmalıdır:

- ▶ Biznesin adi gedişində;
- ▶ Öhdəliklər yerinə yetirilmədikdə; və
- ▶ Müəssisə və bütün qarşı-tərəflər iflasa uğradıqda və ya müflisləşdikdə.

Adətən, bu şərtlərə qarşılıqlı əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmalarda rast gəlinmir və əlaqəli aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ümumi məbləğdə təqdim edilir.

Restrukturizasiya edilmiş kreditlər

Qrup mümkün olduğu qədər girova yiyələnmək əvəzinə kredit şərtlərini dəyişdirməyə çalışır. Buna müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniş müddətlərinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılması daxildir.

Qrup maliyyə aktivinin, məsələn müştəriyə verilən kreditin müddəti və şərtləri onun yeni bir kreditə çevriləcəyi şəkildə dəyişdirildiyi halda maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır, fərq isə dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda tanınmanın dayandırılması ilə bağlı gəlir və ya zərər kimi tanınır. Yeni tanınmış kreditlər AYKD hesab edilmirsə, GKZ-nin ölçülməsi məqsədləri üçün Mərhələ 1 kimi təsnif edilir. Müştəriyə verilən kreditin tanınmasının dayandırılması baxımından qiymətləndirmə apararkən Qrup aşağıdakı amilləri nəzərə alır:

- ▶ Kredit valyutasında dəyişiklik;
- ▶ Qarşı-tərəfin dəyişməsi;
- ▶ Dəyişiklik nəticəsində alət artıq YƏMFÖ meyarına uyğun olmayanda.

Dəyişiklik pul vəsaitlərinin hərəkətində əhəmiyyətli fərqlə nəticələnmirsə, tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır. İlk EFD (effektiv faiz dərəcəsi) ilə diskontlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik əsasında Qrup, dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərərdə EFD istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirinin tərkibində təqdim edilmiş dəyişiklikdən irəli gələn gəlir və ya zərəri qeydə alır.

Qrup tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmayan dəyişikliklər üçün kredit riskində əhəmiyyətli artımın olmasını və ya aktivin qiymətdən düşmüş maliyyə aktivini kimi təsnifləşdirilməli olmasını qiymətləndirir. Əgər dəyişiklik nəticəsində aktiv qiymətdən düşmüş maliyyə aktivini kimi qiymətləndirilərsə minimum 6 aylıq sınaq müddəti ərzində Mərhələ 3 kimi təsnifləşdirilir. Restrukturizasiya edilmiş kreditin Mərhələ 3-dən qaytarılması üçün dəyişdirilmiş ödəniş qrafikinə uyğun olaraq sınaq müddətinin ən az yarı dövrü ərzində əsas borc və faiz üzrə əhəmiyyəti az olmayan mütəmadi ödənişlərin olması nəzərə alınır.

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivini (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının vaxtı başa çatmışdır;
- ▶ Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu saxlayaraq, üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və
- ▶ Qrup: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürməmiş və ya özündə saxlamamış, lakin onlar üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması (davamı)

Qrup aktivdən pul vəsaitləri hərəkətini almaq hüququnu köçürmüş və aktiv üzrə risk və səmərələrin əksəriyyətini nə köçürməmiş, nə onları özündə saxlamamış, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürməmişdirsə, aktiv, Qrupun həmin aktivdə davam edən iştirakı müqabilində əks etdirilir. Köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında aktivdə iştirakın davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri ilə Qrupdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən az olanı ilə ölçülür.

Aktivdə iştirak, köçürülmüş aktiv üzrə yazılı və/və ya satın alınmış opsiya (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiya və ya analogi alət) formasında davam edirsə, Qrupun davam edən iştirakının həddi köçürülən aktivin Qrup tərəfindən geri alınacaq dəyərində bərabərdir. Lakin ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən aktiv üzrə yazılı "put" opsiya (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiya və ya analogi alət) istisna təşkil edir və bu halda Qrupun davam edən iştirakının həddi köçürülən aktivin ədalətli dəyəri və opsiyanın icra qiymətindən az olanı ilə məhdudlaşır.

Silinmə

Maliyyə aktivləri yalnız Qrup onların bərpa edilməsini dayandırdığı halda tam və ya qismən silinir. Silinəcək məbləğ yığılmış kredit ehtiyatından çoxdursa, fərq ilk öncə ehtiyata əlavə kimi tanınır və sonradan ümumi balans dəyərində tətbiq edilir. Bütün gələcək bərpalar kredit zərəri xərcinə silinir. Silinmə uçotdan çıxarılma hadisəsini təşkil edir..

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliyi müvafiq öhdəlik icra edildikdə, ləğv edildikdə və ya vaxtı başa çatdıqda uçotdan çıxarılır.

Mövcud olan bir maliyyə öhdəliyi eyni kreditör qarşısında tam fərqli şərtlərlə digəri ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtlərinə əhəmiyyətli düzəlişlər edildikdə, belə əvəz etmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılmasını və yeni öhdəliyin tanınmasını tələb edir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərqlər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Vergilər

Cari mənfəət vergisi xərci Azərbaycan Respublikasının və Qrupun ofis və filialları olan və törəmə müəssisələri yerləşən ölkələrin qanunları əsasında hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri öhdəlik metodundan istifadə etməklə müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi, şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qüvvədə və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gələn və əməliyyat zamanı nə uçot mənfəətinə, nə də vergiyə cəlb edilən mənfəətə və ya zərəre təsir göstərməyən hallar istisna olmaqla, aktivlərin və öhdəliklərinin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız bu dərəcədə müəyyən edilir ki, çıxılan müvəqqəti fərqlərin istifadə edilə bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin mövcud olması ehtimalı olsun. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarlı ilə qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Təxirə salınmış vergi törəmə müəssisələrə, asılı və birləşmiş müəssisələrə qoyulmuş investisiyalar üzrə yaranan müvəqqəti fərqlər üçün, bu fərqlərin geri qaytarılmasının vaxtına nəzarət oluna bildiyi və yaxın müddətdə geri qaytarılmayacağı ehtimalı olan hallar istisna olmaqla, tanınır.

Təxirə salınmış vergi mənfəət və ya zərərdə tanınır, lakin cari və təxirə salınmış vergi digər ümumi gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınan maddələrə aiddirsə, cari və təxirə salınmış vergi də, müvafiq olaraq, digər ümumi gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınır.

Bundan əlavə, Azərbaycanda Qrupun fəaliyyəti ilə bağlı müxtəlif əməliyyat vergiləri tətbiq edilir. Bu vergilər əməliyyat xərclərinin tərkibinə daxil edilir.

Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlar, gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yığılmış köhnəlməni və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərinə çıxmaqla ilkin dəyəri ilə tanınır. Tanıma meyarına uyğun gələndə, əmlak və avadanlıqların bir hissəsinin əvəz etdirilməsi xərcləri yaranan zaman həmin dəyərə daxil edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)**Əmlak və avadanlıqlar (davamı)**

Grupun ofis binaları müntəzəm qaydada bazar dəyəri ilə yenidən qiymətləndirilməli olan yenidən qiymətləndirilmiş dəyərlə uçota alınır. Yenidən qiymətləndirmənin tezliyi yenidən qiymətləndirilən binaların ədalətli dəyərində hərəkətdən asılıdır. Yenidən qiymətləndirmə zamanı balans dəyərində artım digər ümumi gəlirə aid edilir, lakin artım əvvəllər mənfəət və ya zərərdə tanınmış həmin aktivin yenidən qiymətləndirmə nəticəsində azalmasını geri qaytarırsa, yenidən qiymətləndirmə gəliri mənfəət və ya zərərdə, həmin geri qaytarmanın məbləğinə müqabilə şəkildə tanınır. Eyni aktivdə əvvəlki artımları qarşılıqlı əvəzləşdirən azalmalar digər ümumi gəlirdə tanınır və kapitalda əvvəllər tanınmış yenidən qiymətləndirmə ehtiyatını azaldır; bütün digər azalmalar il üzrə mənfəət və ya zərəre aid edilir. Kapitalda daxil olan ofis binaları üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatının aktiv istismardan çıxarılarda və ya silinəndə qalan hissəsi birbaşa bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Əmlak və avadanlığın balans dəyəri dəyərsizləşmə baxımından balans dəyərinin qaytarılmayacağını göstərən hadisələr baş verəndə və ya şəraitlər dəyişəndə yenidən qiymətləndirilir.

Aktivlərin dəyərsizləşməsi istifadəyə hazır olduğu tarixdən hesablanır. Qiymətləndirilmiş istifadə müddətləri, qalıq dəyərləri və köhnəlmə metoduna hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır və hər hansı dəyişikliklər olarsa, onlar perspektiv qaydada uçota alınır. Köhnəlmə məqsədləri üçün aşağıdakı istifadə müddətləri istifadə edilir:

	<u>İstifadə müddəti</u>
Ofis binaları	50 il
Mebel, avadanlıq, nəqliyyat vasitələri və digər əsas vəsaitlər	4-10 il
Kompüterlər və rabitə avadanlığı	4-10 il
İcarəyə alınmış aktivlərin əsaslı təmiri	10 il
	(müvafiq icarə dövründən çox olmamaq şərtilə)

Təmir və rekonstruksiya xərcləri kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, çəkildikcə əməliyyat xərclərinə aid edilir.

Grup tərəfindən istifadə edilməyən əmlak, avadanlıq və ya qeyri-maddi aktiv mühasibat uçotu sənədlərindən silinir.

Mülkiyyətə alınmış girov

Müəyyən hallarda girov ödənilməmiş kreditlər üzrə tutmanın yönləndirilməsindən sonra mülkiyyətə alınır. Mülkiyyətə alınmış girov balans dəyəri və xalis satış dəyərindən aşağı olanı ilə ölçülür və hesabatlarda "Digər aktivlər" in tərkibində göstərilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər bank lisenziyası, proqram təminatı və digər lisenziyalar və kompüter proqramlarından ibarətdir.

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq ilkin dəyəri ilə tanınır. Şirkətlərin birləşməsi çərçivəsində alınmış qeyri-maddi aktivlərin ilkin dəyəri alışı tarixində ədalətli dəyərə bərabərdir. İlkin tanımadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və yığılmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla ilkin dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə 1-10 illik istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır.

Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə amortizasiya hesablanmır və bunlar ən azından hər maliyyə ilinin sonunda qeyri-maddi aktivin dəyərsizləşmə biləcəyinin əlamətləri olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilir. Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üçün amortizasiya dövrü və metodlarına ən azından hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

Ehtiyatlar

Grup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır.

Pensiya təminatı və işçilərə digər ödənişlər üzrə öhdəliklər

Grup işə götürənin cari ödəmələrinin işçilərə ümumi əmək haqqı ödənişlərinin müəyyən faizi kimi hesablanmasını nəzərdə tutan Azərbaycan Respublikasının dövlət pensiya təminatı sistemindən əlavə hər hansı fərdi pensiya təminatı sisteminə malik deyildir. Bu xərclər müvafiq əmək haqqının aid olduğu hesabat dövründə əks etdirilir. Bundan əlavə, Grup əmək fəaliyyəti başa çatdıqdan sonra işçilərə ödənişlər aparmalı deyildir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Səhm kapitalı

Səhm kapitalı

Adi səhmlər səhmdar kapitalı kimi təsnif edilir. Şirkətlərin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olaraq üçüncü tərəflərə ödənişlərə çəkilən xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir. Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləği əlavə ödənilmiş kapital kimi əks etdirilir.

Dividendlər

Dividendlər, yalnız hesabat tarixindən gec olmayaraq elan edildiyi halda, öhdəlik kimi əks etdirilir və hesabat tarixinə kapitalın məbləğindən çıxılır. Dividendlər haqqında məlumat hesabat tarixindən əvvəl və eləcə də hesabat tarixindən sonra, lakin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları təsdiq edildikdən əvvəl təklif və ya elan edildikdə açıqlanır.

Seqment hesabatı

Qrupun seqment hesabatı aşağıdakı əməliyyat seqmentlərinə əsaslanır: Pərakəndə bankçılıq, Korporativ bankçılıq, Xəzinedarlıq.

Şərti aktivlər və öhdəliklər

Şərti öhdəliklər konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şərti aktivlər iqtisadi faydaların daxil olması ehtimalı olduğu zaman əks etdirilir.

Gəlir və xərclərin tanınması

Gəlirlər, Qrup tərəfindən iqtisadi səmərənin əldə edilməsi ehtimal ediləndə və etibarlı şəkildə ölçülə biləndə tanınır. Xərclər çəkildikcə tanınır. Gəlirlərin tanınması üçün aşağıdakı xüsusi tanıma meyarları da qarşılanmalıdır:

Faiz və oxşar gəlirlər və xərclər

Qrup amortizasiya olunmuş dəyərlə və ya DÜGƏD ilə ölçülmüş borc maliyyə aktivləri üzrə faiz gəlirlərini effektiv faiz dərəcəsinə maliyyə aktivinin (qiymətdən düşmüş maliyyə aktivləri istisna olmaqla) ümumi balans dəyərinə tətbiq etməklə hesablayır. EFD qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri ödənişlərini və ya daxilolmalarını maliyyə alətinin ehtimal edilən istifadə müddəti və ya uyğun olduqda daha qısa müddət ərzində maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırır. Hesablama zamanı maliyyə aləti üzrə bütün müqavilə şərtləri (misal üçün əvvəlcədən ödəmə imkanı), eləcə də alətlə bilavasitə bağlı olan və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqlar və əlavə xərclər nəzərə alınır, lakin gələcək kredit zərərləri nəzərə alınmır. Qrup maliyyə aktivləri və ya öhdəlikləri üzrə ödəniş və daxilolmalara dair qiymətləndirmələrinə yenidən baxdıqda, həmin aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə düzəlişlər edir. Düzəliş edilmiş balans dəyəri ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanır və balans dəyərində dəyişiklik faiz gəliri və ya xərci kimi tanınır. Maliyyə aktivləri kredit üzrə dəyərsizləşmiş olanda Qrup faiz gəlirlərini düzəliş edilmiş effektiv faiz dərəcəsinə maliyyə aktivinin xalis amortizasiya edilmiş dəyərinə tətbiq etməklə hesablayır. Maliyyə aktivləri bərpa olunursa və artıq kredit üzrə dəyərsizləşmiş deyildirsə, Qrup faiz gəlirlərinin ümumi əsasla hesablanmasına qayıdır.

Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş (AYKD) maliyyə aktivləri üçün Qrup faiz gəlirini düzəliş edilmiş EFD hesablaşmaqla və bu dərəcəni aktivin amortizasiya edilən dəyərinə tətbiq etməklə hesablayır. Düzəliş edilmiş EFD ilkin tanınmada qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini (o cümlədən kredit zərərlərini) AYKD aktivlərinin amortizasiya edilən dəyərinə diskontlaşdırılan faiz dərəcəsidir.

Haqq və komissiya gəliri

Qrup haqq və komissiya gəlirini müştərilərə göstərdiyi bir sıra xidmətlərdən əldə edir. Haqq və komissiya gəlirinə xidmətlər göstərildikcə gəlirlər kimi tanınan plastik kart əməliyyatları, hesablaşma əməliyyatları, potensial öhdəliklərə xidmət və nağd əməliyyatlar daxildir. Haqq və komissiya xərclərinə plastik kart əməliyyatları, hesablaşma əməliyyatları və nağd əməliyyatları üzrə ödənilmiş haqq və komissiya daxildir.

Maliyyə alətinin effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən gəlir effektiv faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır və "faiz gəliri"nin tərkibində uçota alınır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)**Gəlir və xərclərin tanınması (davamı)****Xarici valyutanın çevrilməsi**

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun funksional və təqdimat valyutası olan AZN ilə təqdim edilir. Xarici valyutalarla aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyutalarla olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün fərqlər cari ilin mənfəətində "Xarici valyutalarla əməliyyatlar üzrə xalis gəlir – məzənnə fərqi" maddəsi üzrə tanınır.

Xarici valyuta ilə olan və ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr əməliyyat tarixinə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir.

Xarici valyuta ilə əməliyyatın müqavilə məzənnəsi ilə ARMB-nin həmin əməliyyat tarixinə rəsmi məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə xərcləri çıxmaqla gəlirlərə daxil edilir.

Hesabat tarixində funksional valyutası Qrupun təqdimat valyutasından fərqi olan Qrupun törəmə müəssisələrinin aktivləri və öhdəlikləri hesabat tarixində qüvvədə olan məzənnə ilə, onların mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatlarında isə il üzrə hesablanmış orta məzənnə dərəcələri ilə AZN-ə çevrilir. Çevirmə zamanı yaranan məzənnə fərqləri digər ümumi gəlirdə əks etdirilir.

Qrup bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün 31 dekabr 2022-ci il və 2021-ci il tarixlərinə olan aşağıdakı xarici valyuta məzənnələrindən istifadə etmişdir:

	2022	2021
1 ABŞ dolları	AZN 1.7000	AZN 1.7000
1 Avro	AZN 1.8114	AZN 1.9265
1 Gürcü laris	AZN 0.6298	AZN 0.5489
1 Rus rublu	AZN 0.0230	AZN 0.0229

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə qədər buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər aşağıda açıqlanır. Qrup həmin yeni və düzəliş edilmiş standartlar (müvafiq hallarda) qüvvəyə mindikdə onları tətbiq etmək niyyətindədir

17 sayılı MHBS "Sığorta müqavilələri"

2017-ci ilin may ayında MUBSK tanınma və ölçmə, təqdimat və açıqlanma kimi məsələləri əhatə edən sığorta müqavilələri üzrə ətraflı yeni mühasibat uçotu standartı olan 17 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni (17 sayılı MHBS) hazırladı. Qüvvəyə mindikdən sonra 17 sayılı MHBS 2005-ci ildə buraxılmış 4 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni (4 sayılı MHBS) əvəz edəcək. 17 sayılı MHBS bütün növ sığorta müqavilələrinə (yeni, həyat, qeyri-həyat, birbaşa və təkrar sığorta), onları verən müəssisələrin növündən asılı olmayaraq, eləcə də ixtiyari iştirak xüsusiyyətləri olan müəyyən zamanətlərə və maliyyə alətlərinə tətbiq edilir. Əhatə dairəsi ilə bağlı bir neçə istisna tətbiq ediləcək.

17 sayılı MHBS-nin ümumi məqsədi sığortaçılar üçün daha faydalı və uyğun olan sığorta müqavilələrinin uçotu modelini təqdim etməkdir. Əsas etibarlı ilə əvvəlki yerli uçot prinsiplərinə əsaslanan 4 sayılı MHBS-dən fərqli olaraq, 17 sayılı MHBS sığorta müqavilələri üçün uçotun bütün müvafiq tərəflərini əhatə edən kompleks uçot modelini təqdim edir. 17 sayılı MHBS-nin əsasını ümumi model təşkil edir və aşağıdakılarla tamamlanır:

- ▶ Birbaşa iştirak şərtləri olan müqavilələr üçün xüsusi adaptasiya (dəyişkən haqq yanaşması);
- ▶ Sadələşdirilmiş yanaşma (mükafatın bölüşdürülməsi yanaşması) – əsas etibarlı ilə qısamüddətli müqavilələrə aiddir.

17 sayılı MHBS 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün qüvvədədir, müqayisəli rəqəmlər tələb olunur. Müəssisə, 17 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etdiyi tarixdə və ya bu tarixdən əvvəl 9 sayılı MHBS-ni və 15 sayılı MHBS-ni tətbiq etdiyi təqdirdə, erkən tətbiqə icazə verilir.

Hal-hazırda Qrup düzəlişlərin 1 yanvar 2023-cü il tarixində başlayan və ya ondan sonrakı dövrlər üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər (davamı)

1 sayılı MUBS-a düzəlişlər "Öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi"

2020-ci ilin yanvar ayında öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi üzrə tələbləri müəyyən etmək üçün BMUSK 1 sayılı MUBS-un 69-76 bəndlərinə düzəlişlər dərc etmişdir. Düzelisler aşağıdakı məsələlərə aydınlıq gətirir:

- ▶ Hesablaşmanı təxirə salmaq hüququ nəyi nəzərdə tutur;
- ▶ Təxirə salmaq hüququ hesabat dövrünün sonunda mövcud olmalıdır;
- ▶ Təsnifləşdirmə müəssisənin təxirə salmaq hüququndan istifadə etmə ehtimalından təsirlənir;
- ▶ Yalnız çevrilən öhdəlikdəki əlaqədar törəmə aləti özü-özlüyündə kapital aləti olarsa, öhdəliyin şərtləri təsnifləşdirməyə təsir göstərməyəcək.

Bu düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir.

Hal-hazırda Qrup düzəlişlərinin 1 yanvar 2023-cü il tarixində başlayan və ya ondan sonrakı dövrlər üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

"Uçot qiymətləndirmələrinin tərfi" – 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər

2021-ci ilin fevral ayında BMUSK 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər etmişdir. Həmin düzəlişlərdə "uçot qiymətləndirmələrinin" tərfi təqdim edilir. Düzelislerde uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər, mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər və səhvlərin düzəldilməsi arasında fərqlər təqdim edilir. Bundan əlavə, müəssisələrin uçot qiymətləndirmələri etmək üçün ölçmə üsulları və giriş məlumatlarından necə istifadə etdikləri izah edilir.

Düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və həmi dövrdə və ya həmin dövrün başlamasından sonra uçot prinsipləri və fərziyyələrində yaranan dəyişikliklərə tətbiq edilir. Bu faktı açıqlamaqla, erkən tətbiq icazə verilir.

Düzəlişlərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

"Mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması" – 1 sayılı MUBS və MHBS üzrə Praktiki tövsiyələr 2-yə düzəlişlər

2021-ci ilin fevral ayında BMUSK 1 sayılı MUBS və MHBS üzrə Praktiki tövsiyələr 2 "Əhəmiyyətliyə dair mülahizələrinin formalaşdırılması"na düzəlişlər etmişdir. Həmin tövsiyələrdə əhəmiyyətlik mülahizələrinin mühasibat uçotu prinsiplərinə tətbiq edilməsində müəssisələrə kömək etmək üçün qaydalar və nümunələr təqdim edilir. Düzelislerin məqsədi müəssisələr qarşısında qoyulmuş "vacib" mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanmasına dair tələbin "əhəmiyyətli" mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması üzrə tələblə əvəz edilməsi və mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması ilə bağlı qərarlar verərkən müəssisələrin əhəmiyyətlik anlayışını necə tətbiq etdiklərinə dair təlimatın əlavə edilməsi vasitəsilə daha səmərəli mühasibat uçotu prinsipləri üzrə açıqlamaların edilməsində müəssisələrə kömək etməkdir.

1 sayılı MUBS-a düzəliş 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiq icazə verilir. Praktiki tövsiyələr 2-yə edilən düzəlişlər əhəmiyyətlik anlayışının tərifinin tətbiqi ilə bağlı məcburi olmayan təlimatları təmin etdiyi üçün, bu düzəlişlər üçün qüvvəyə minmə tarixi tələb olunmur.

Hal-hazırda Qrup düzəliş edilmiş tələblərlə uyğunluğu təmin etmək üçün uçot siyasəti ilə bağlı məlumat açıqlamaları üzrə uçot siyasətini yenidən nəzərdən keçirir.

Vahid əməliyyatdan yaranan aktivlər və öhdəliklərlə bağlı təxirə salınmış vergi – 12 sayılı MUBS-a düzəlişlər

2021-ci ilin may ayında BMUSK 12 sayılı MUBS-a düzəlişlər qəbul etmişdir. Həmin düzəlişlər 12 sayılı MUBS-a uyğun ilkin tanınma istisnasının əhatə dairəsini daraldır, belə ki, həmin istisna artıq bərabər vergi tutulan və çıxılan müvəqqəti fərqlərə səbəb olan əməliyyatlara tətbiq edilmir.

Düzəlişlər təqdim edilən ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlində və ya ondan sonra baş verən əməliyyatlara tətbiq etməlidir. Bundan əlavə, təqdim edilən ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlində icarələr və ləğv etmə öhdəlikləri ilə bağlı bütün çıxılan və vergi tutulan müvəqqəti fərqlər üçün təxirə salınmış vergi aktivini (kifayət qədər vergi tutulan mənfəətin mövcud olması şərtilə) və təxirə salınmış vergi öhdəliyini tanınmalıdır.

Hal-hazırda Qrup düzəlişlərinin təsirini qiymətləndirir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm uçot mühakimələri və ehtimalları

Qrupun rəhbərliyi tərəfindən uçot qaydalarının tətbiq edilməsi zamanı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş məbləğlərə təsir göstərmiş aşağıdakı mühakimələr çıxarılmış və proqnozlar verilmişdir:

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmiş maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri fəal bazardan əldə edilə bilməyəndə, onlar riyazi modellərin işlədilməsini daxil edən müxtəlif qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Bu modellər üçün ilkin verilənlər mümkün olanda müşahidə edilə bilən bazardan götürülür, mümkün olmayanda isə ədalətli dəyərlərin müəyyən edilməsi üçün müəyyən dərəcədə mühakimələrin istifadə edilməsi tələb olunur (Qeyd 24). Rusiyanın investisiya qiymətli kağızlarının ədalətli dəyəri ilə bağlı qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyi Qeyd 2-də təsvir edilmişdir.

Binaların yenidən qiymətləndirilməsi

Qrupun binalarının ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi bazar şəraiti, müqayisə olunan satışlar və əmlakın vəziyyəti daxil olmaqla bir sıra amillərə əsaslanır. Ədalətli dəyərin müəyyən edilməsinin subyektivliyə görə, bu prosesdə müəyyən dərəcədə qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyi mövcuddur. Qrupun rəhbərliyi qiymətləndirmə prosesində istifadə edilən müvafiq fərziyyələr və giriş məlumatların müəyyən edilməsində öz mülahizələrini tətbiq etmişdir, lakin faktiki nəticələrin edilən hesablamalardan fərqlənəcəyi riski həmişə mövcuddur. Rəhbərlik bazar şəraitini və binaların ədalətli dəyərinə təsir edə biləcək digər amilləri daim izləyir və hər hansı dəyişiklikləri əks etdirmək üçün lazım gəldikdə qiymətləndirmələri yeniləyir. Bu səylərə baxmayaraq, maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri tərəfindən nəzərə alınmalı yenidən qiymətləndirmə prosesinə xas olan müəyyən dərəcədə qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyi qalmaqdadır. Daha ətraflı məlumat 10-cu və 24-cü Qeydlərdə təqdim edilir.

Maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmə zərərləri

Maliyyə aktivlərinin bütün kateqoriyaları üzrə dəyərsizləşmə zərərlərinin ölçülməsi mühakimələrin işlədilməsini tələb edir, xüsusilə dəyərsizləşmə zərərləri müəyyən edilərkən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin məbləği və vaxtı və girov dəyərləri, eləcə də kredit riskində əhəmiyyətli artım qiymətləndirilməlidir. Bu qiymətləndirmələr bir neçə amildən irəli gəlir ki, bunların dəyişməsi müxtəlif səviyyəli ehtiyatlarla nəticələnə bilər. Bundan əlavə, işgüzar fəaliyyətdə əhəmiyyətli pozuntular bəzi müəssisələr və müştərilər üçün likvidlik problemləri yarada bilər. Qrup tərəfindən GKZ-nin hesablamaları müxtəlif giriş məlumatlarının seçimi və onların qarşılıqlı əlaqəsi ilə bağlı bir sıra müvafiq fərziyyələri əhatə edən kompleks modellərin nəticəsidir. Uçot mühakimələri və qiymətləndirmələri hesab olunan GKZ modellərinin elementləri bunlardır:

- ▶ Qrupun hər bir kateqoriya üçün Defolt Ehtimalı ("DE") əmsalını təyin edən daxili kredit təsnifatı modeli;
- ▶ Kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmadığını və müvafiq olaraq maliyyə aktivləri üçün Aktivin müddəti üzrə GKZ əsasında ehtiyatların ölçülməli olub-olmadığını qiymətləndirmək, eləcə də keyfiyyətin qiymətləndirilməsi üçün Qrupun meyarı;
- ▶ GKZ-ləri ümumi əsasla qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin seqmentlərə bölünməsi;
- ▶ GKZ modellərinin, o cümlədən müxtəlif düstur və giriş məlumatları seçiminin yaradılması;
- ▶ Makroiqtisadi ssenarilər ilə işsizlik səviyyəsi və girov dəyərləri kimi iqtisadi giriş məlumatları arasındakı əlaqənin və DE (defolt ehtimalı), DHRH (defolt halında risklərin həcmi) və DHZ (defolt halında zərər) əmsallarına təsirin müəyyənləşdirilməsi;
- ▶ GKZ modelləri üçün iqtisadi giriş məlumatlarını əldə etmək üçün perspektiv makroiqtisadi ssenarilərin seçilməsi və onların həyata keçirilə bilməsinin qiymətləndirilməsi.

Daha ətraflı məlumat 9-cu və 23-cü Qeydlərdə təqdim edilir.

Rusiyanın investisiya qiymətli kağızlarının GKZ ilə bağlı qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyi 2-ci Qeyddə təsvir olunur.

Vergilər

Azərbaycanın qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və vaxtaşırı dəyişikliklərə məruz qalır. Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhə münasibdir və Bankın vergi mövqeyi qəbul ediləcəkdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə hesabatların hazırlanması

Qrup məlumatı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri üçün məşğul olduğu biznes fəaliyyətlərinin və çalışdığı iqtisadi mühitin təbiətini və maliyyə təsirlərini qiymətləndirmək imkanını yaratmaq məqsədilə açıqlayır. Bu məsələ 8 sayılı Əməliyyat seqmentləri adlı MHBS və xüsusi açıqlamaların seqment hesabatı şəklində təqdim olunmasını tələb edən digər standartlar ilə tənzimlənir.

Resursların bölüşdürülməsi və seqment fəaliyyətinin nəticələrinin qiymətləndirilməsi məqsədilə əməliyyat qərarının verilməsi üzrə məsul şəxsə məruzə edilən məlumat təqdim edilmiş xidmətlərin növlərini əks etdirir. Qrupun 8 sayılı MHBS ilə tələb olunan hesabat seqmentləri aşağıdakılardır:

- ▶ Korporativ bankçılıq – birbaşa debet vəsaitləri, cari hesablar, depozitlər, overdraftlar, kredit və digər kredit vəsaitləri, xarici valyuta və törəmə məhsullarını əhatə edir;
- ▶ Pərakəndə bankçılıq – özəl bank xidmətləri, özəl cari müştəri hesabları, əmanətlər, depozitlər, investisiya əmanət məhsulları, məsuliyyətli mühafizə, kredit və debet kartları, istehlak və ipoteka kreditlərini əhatə edir;
- ▶ Xəzinə – banklararası kreditlər və borclar, qiymətli kağızlar üzrə ticarət svopları, valyuta mübadiləsi xidmətləri, istiqrazların və adi veksellərin buraxılması və digər xəzinədarlıq əməliyyatlarını əhatə edir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Səqmentlər üzrə hesabatların hazırlanması (davamı)

	<i>Korporativ</i>		<i>Pərakəndə</i>		<i>Xəzinə</i>		<i>Bölüşdürülməmiş</i>		<i>Cəmi</i>	
	<i>2022</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2021</i>
Faiz gəliri	140,229	108,841	240,712	188,363	214,828	144,771	-	-	595,769	441,975
Faiz xərci	(41,408)	(12,671)	(30,044)	(32,534)	(39,653)	(71,026)	-	-	(111,105)	(116,231)
Xalis faiz gəliri	98,821	96,170	210,668	155,829	175,175	73,745	-	-	484,664	325,744
Kredit zərəri üzrə (xərc) / qaytarılma	(6,720)	6,761	(2,329)	1,087	(27,143)	390	-	-	(36,192)	8,238
Dəyersizləşmə zərərləri üçün ehtiyatdan sonra xalis faiz gəliri	92,101	102,931	208,339	156,916	148,032	74,135	-	-	448,472	333,982
Haqq və komissiya gəliri	60,211	42,402	27,553	23,936	29,475	17,112	-	-	117,239	83,450
Haqq və komissiya xərci	(6,514)	(525)	(34,307)	(20,778)	(6,969)	(3,995)	-	-	(47,790)	(25,298)
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis gəlirlər:										
- Diling	55,913	50,588	19,305	8,509	32,732	219	-	-	107,950	59,316
- Məzənnə fərqi	-	-	-	-	(5,828)	4,140	-	-	(5,828)	4,140
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər üzrə dəyersizləşmənin qaytarılması / (dəyersizləşmə)	-	-	-	-	-	-	1,969	(2,375)	1,969	(2,375)
Digər dəyersizləşmənin qaytarılması	1,655	3,086	-	-	-	-	-	-	1,655	3,086
Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər maliyyə alətləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatı üzrə (xərc)/qaytarılma	(421)	10,393	-	-	-	-	-	-	(421)	10,393
Digər əməliyyat gəliri	-	-	-	1,255	-	-	5,957	4,638	5,957	5,893
Qeyri-faiz gəliri	110,844	105,944	12,551	12,922	49,410	17,476	7,926	2,263	180,731	138,605
Əməliyyat xərcləri	(62,145)	(48,734)	(111,984)	(102,970)	(44,701)	(20,429)	(31,622)	(45,863)	(250,452)	(217,996)
Borcun geri alınmasından zərər	-	-	-	-	(11,085)	(71,517)	-	-	(11,085)	(71,517)
Qeyri-faiz xərcləri	(62,145)	(48,734)	(111,984)	(102,970)	(55,786)	(91,946)	(31,622)	(45,863)	(261,537)	(289,513)
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət/(zərər)	140,800	160,141	108,906	66,868	141,656	(335)	(23,696)	(43,600)	367,666	183,074
Mənfəət vergisi (xərci) / faydası	(30,209)	(38,035)	(23,366)	(15,882)	(30,393)	80	5,084	10,355	(78,884)	(43,482)
İl üzrə xalis mənfəət/(zərər)	110,591	122,106	85,540	50,986	111,263	(255)	(18,612)	(33,245)	288,782	139,592
Səqment aktivləri	1,725,947	1,617,823	1,919,714	1,533,210	10,512,528	8,525,841	19,430	76,385	14,177,619	11,753,259
Səqment öhdəlikləri	9,511,346	7,649,693	2,091,721	1,405,310	658,406	886,828	95,783	108,737	12,357,256	10,050,568

Qrupun ümumi nəzarəti altında olan müəssisələrdən gəlirin məbləği 26-cı “Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar” adlı Qeyddə açıqlanır

Coğrafi məlumat aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>Azərbaycan Respublikası</i>		<i>İƏİT ölkələri</i>		<i>Qeyri-İƏİT ölkələri</i>		<i>Cəmi</i>	
	<i>2022</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2021</i>
Gəlirlər	694,508	509,013	82,148	56,841	38,474	23,027	815,130	588,881
Uzunmüddətli aktivlər	213,570	189,200	-	-	11,912	25,260	225,482	214,460

Gəlirlərə faiz xərci, haqq və komissiya xərci və dəyersizləşmə zərərləri üçün ehtiyat istisna olmaqla əməliyyat gəliri daxildir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

31 dekabr tarixinə Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Kassada olan pul vəsaitləri	364,331	320,909
Mərkəzi banklarda cari hesablar	1,158,441	2,443,338
Kredit təşkilatlarında müxbir hesablar və müddəti 90 günədək olan müddətli depozitlər	3,852,439	4,073,307
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	<u>5,375,211</u>	<u>6,837,554</u>

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun on dörd (31 dekabr 2021-ci il: səkkiz) ən iri banklarda 3,795,452 min AZN (31 dekabr 2021-ci il: 4,025,367 min AZN) məbləği ilə təmsil olunan kredit təşkilatlarında müxbir hesablarının və ilkin ödəniş müddəti 90 günədək olan müddətli depozitlərinin cəmləşməsi olmuşdur.

4,953,204 min AZN məbləğində pul vəsaitlərinin ekvivalentləri Mərhələ 1-ə, 57,676 min AZN məbləğində pul vəsaitlərinin ekvivalentləri isə Mərhələ 2-ə aid edilir (2021-ci il: Bütün pul vəsaitlərinin ekvivalentləri Mərhələ 1-ə aid edilir). Hər iki ildə Qrupun pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid olan GKZ sıfıradək yuvarlaqlaşdırılır.

7. Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər

31 dekabr tarixinə Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
ARMB-də müddətli depozitlər	1,463,777	-
Qeyri-rezident banklarda müddətli depozitlər	47	21,852
Qeyri-rezident banklarda blok edilmiş hesablar	2,322	2,427
Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	23,856	21,086
Rezident banklarda müddətli depozitlər	1,724	1,763
Çıxılın: dəyersizləşmə xərcləri üçün ehtiyat	(3,548)	(3,129)
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	<u>1,488,178</u>	<u>43,999</u>

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun ARMB-də müddəti 11 yanvar 2023-cü il tarixinədək olan, 3% illik faiz dərəcəsi ilə bir (31 dekabr 2021-ci il: olmayıb) müddətli depoziti olmuşdur.

Banklardan və digər kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin qalığında hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<u>Mərhələ 1</u>	<u>Mərhələ 2</u>	<u>Mərhələ 3</u>	<u>Cəmi</u>
1 yanvar 2022-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	45,469	-	1,659	47,128
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	1,425,935	-	-	1,425,935
Ödənilmiş aktivlər	(34,611)	-	-	(34,611)
Hesablanmış faiz qalığında dəyişikliklər	53,840	-	-	53,840
Məzənnə fərqi	(566)	-	-	(566)
31 dekabr 2022-ci il	<u>1,490,067</u>	<u>-</u>	<u>1,659</u>	<u>1,491,726</u>
	<u>Mərhələ 1</u>	<u>Mərhələ 2</u>	<u>Mərhələ 3</u>	<u>Cəmi</u>
1 yanvar 2022-ci il tarixinə GKZ ehtiyatı	(1,477)	-	(1,652)	(3,129)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(1,219)	-	-	(1,219)
Ödənilmiş aktivlər	800	-	-	800
Diskontun qaytarılması	-	-	-	-
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyersizləşmiş	-	-	-	-
Xalis zərər üzrə ehtiyatın yenidən qiymətləndirilməsi	-	-	-	-
31 dekabr 2022-ci il	<u>(1,896)</u>	<u>-</u>	<u>(1,652)</u>	<u>(3,548)</u>

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər (davamı)

	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	2,506,840	–	1,653	2,508,493
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	41,171	–	–	41,171
Ödənilmiş aktivlər	(2,501,823)	–	–	(2,501,823)
Hesablanmış faiz qalığında dəyişikliklər	(570)	–	6	(564)
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	–	–	–	–
Məzənnə fərqi	(149)	–	–	(149)
31 dekabr 2021-ci ildə	45,469	–	1,659	47,128
	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə GKZ ehtiyatı	(1,057)	–	(1,652)	(2,709)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(1,412)	–	–	(1,412)
Ödənilmiş aktivlər	990	–	–	990
Diskontun qaytarılması	2	–	–	2
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	–	–	–	–
Xalis zərər üzrə ehtiyatın yenidən qiymətləndirilməsi	–	–	–	–
31 dekabr 2021-ci ildə	(1,477)	–	(1,652)	(3,129)

Azərbaycan Respublikasında kredit təşkilatları onlar tərəfindən AZN və xarici valyutada cəlb olunmuş vəsaitlərin əvvəlki ayın orta göstəricisinin müvafiq olaraq 4,0% (2021-ci il: 0,5%) və 5,0% (2021-ci il: 1,0%) dərəcəsində ARMB-də faiz hesablanmayan nağd pul depoziti (çıxarma məhdudiyəti ilə məcburi ehtiyat) saxlamalıdırlar. Məcburi ehtiyatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları sətrində tanınır.

8. İnvestisiya qiymətli kağızları

31 dekabr tarixinə İnvestisiya qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>2022</i>	<i>2021</i>
Amortizasiya edilmiş dəyərlə borc qiymətli kağızları		
Korporativ istiqrazlar	110,516	110,516
Çıxılsın: dəyərsizləşmə üçün ehtiyat	(591)	(1,333)
	109,925	109,183
DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları		
Dövlət istiqrazları	2,131,504	628,778
Korporativ istiqrazlar	258,573	246,492
Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının buraxdığı notlar	147,346	13,198
	2,537,423	888,468
DÜGƏD ilə kapital qiymətli kağızları		
Korporativ səhmlər	80,169	83,385
	80,169	83,385
İnvestisiya qiymətli kağızları	2,727,517	1,081,036

İnvestisiya qiymətli kağızları

31 dekabr 2022-ci il tarixinə dövlət istiqrazları əsasən, ABŞ Xəzinə veksellərinin 1,263,524 min AZN (31 dekabr 2021-ci il: 13,260 min AZN) və 861,067 min AZN (31 dekabr 2021-ci il: 610,200 min AZN) məbləğində Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin buraxdığı istiqrazlardan ibarətdir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə korporativ istiqrazlar İƏİT ölkələri, Azərbaycan və qeyri-İƏİT ölkələrində buraxılmış müvafiq olaraq 38,214 min AZN, 255,314 min AZN və 74,970 min AZN (31 dekabr 2021-ci il: müvafiq olaraq 34,923 min AZN, 179,885 min AZN və 140,867 min AZN) məbləğində korporativ istiqrazlardan ibarətdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. İnvestisiya qiymətli kağızları (davamı)**İnvestisiya qiymətli kağızları (davamı)**

31 dekabr 2022-ci il tarixinə korporativ səhmlər ədalətli bazar dəyəri müvafiq olaraq 22,339 min AZN və 57,340 min AZN olan Masterkart Incorporated şirkətinin 'B' və Viza Incorporated şirkətinin 'C' kateqoriyalı adi kapital səhmləri, həmçinin ədalətli bazar dəyəri müvafiq olaraq 250 min AZN və 240 min AZN olan Azərbaycan Kredit Bürosunun və Bakı Fond Birjasının adi səhmlərindən ibarətdir (31 dekabr 2021-ci il: ədalətli bazar dəyəri müvafiq olaraq 23,084 min AZN və 59,811 min AZN olan Masterkart Incorporated şirkətinin 'B' və Viza Incorporated şirkətinin 'C' kateqoriyalı adi kapital səhmləri, həmçinin ədalətli dəyəri müvafiq olaraq 250 min AZN və 240 min AZN olan Azərbaycan Kredit Bürosunun və Bakı Fond Birjasının adi səhmləri).

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində DÜGƏD ilə qiymətli kağızların ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2022-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	888,468	–	–	888,468
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	2,650,717	–	–	2,650,717
Ödənilmiş aktivlər	(882,681)	–	–	(882,681)
Satılmış aktivlər	(31,841)	–	–	(31,841)
Mərhələ 2-yə köçürmə	(67,662)	67,662	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmə	(20,159)	–	20,159	–
Ədalətli dəyerdə dəyişikliklər	(67,542)	(14,217)	(5,481)	(87,240)
31 dekabr 2022-ci il	2,469,300	53,445	14,678	2,537,423

DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2022-ci il tarixinə GKZ	(1,408)	–	–	(1,408)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(4,541)	–	–	(4,541)
Ödənilmiş aktivlər	1,512	–	–	1,512
Satılmış aktivlər	55	–	–	55
Mərhələ 2-yə köçürmə	85	(85)	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmə	65	–	(65)	–
Zərərin xalis yenidən qiymətləndirilməsi	(583)	(11,250)	(13,335)	(25,168)
31 dekabr 2022-ci il	(4,815)	(11,335)	(13,400)	(29,550)

2022-ci ildə mərhələlər arasında hərəkətin səbəbi Rusiya Federasiyasında yerləşən müəssisələr tərəfindən buraxılan korporativ istiqrazların kredit riskinin artmasıdır.

31 dekabr 2021-ci ildə başa çatan il ərzində DÜGƏD ilə qiymətli kağızlarla bağlı GKZ-də dəyişikliklər əhəmiyyətsizdir.

9. Müştərilərə verilmiş kreditlər

31 dekabr tarixinə Müştərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər	1,691,314	1,614,813
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər	1,872,199	1,489,260
Müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	3,563,513	3,104,073
Çıxılsın: dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat	(162,455)	(145,305)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	3,401,058	2,958,768

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun on (31 dekabr 2021-ci il: on) ən iri borcalanı üzrə 761,815 min AZN və ya ümumi kredit portfelinin 21%-i ilə (31 dekabr 2021-ci il: 894,807 min AZN və ya ümumi kredit portfelinin 29%-i) təmsil olunan kredit konsentrasiyası olmuşdur. Bu kreditlər üçün 6,678 min AZN (31 dekabr 2021-ci il: 7,340 min AZN) məbləğində ehtiyat tanınmışdır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

9. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr tarixinə Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər aşağıdakı məhsullardan ibarətdir:

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
İpoteka kreditləri	884,744	706,941
İstehlak kreditləri və digər	987,455	782,319
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	1,872,199	1,489,260
Çıxılsın: dəyersizləşmə xərcləri üçün ehtiyat	(112,467)	(105,892)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	1,759,732	1,383,368

31 dekabr tarixinə Kredit portfeli daxilində iqtisadi sektor üzrə risk konsentrasiyaları aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Sahə üzrə təhlil		
Fiziki şəxslər	1,872,199	1,489,260
Ticarət və xidmət	836,206	904,222
Tikinti və daşınmaz əmlak	495,291	302,426
Neft-qaz sahəsi, enerji istehsalı və paylaşdırılması	209,026	246,888
İstehsal	89,816	91,442
Dəmir yolu, hava və digər nəqliyyat	34,634	29,317
Digər	26,341	40,518
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	3,563,513	3,104,073
Çıxılsın: dəyersizləşmə zərərləri üçün ehtiyat	(162,455)	(145,305)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	3,401,058	2,958,768

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

9. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>AYKD</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	1,574,645	9,641	30,527	-	1,614,813
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	678,666	-	-	3,011	681,677
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	7,213	-	2,326	30	9,569
Ödənilmiş aktivlər	(605,035)	(4,319)	(6,642)	-	(615,996)
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	5,106	(5,081)	(25)	-	-
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	(21,503)	21,503	-	-	-
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	(21,674)	(188)	21,862	-	-
Əvvəllər silinmiş məbləğlərin bərpası	-	-	1,251	-	1,251
31 dekabr 2022-ci il	1,617,418	21,556	49,299	3,041	1,691,314

<i>Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>AYKD</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci il tarixinə GKZ	(20,280)	(331)	(18,802)	-	(39,413)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>					
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(9,576)	-	-	-	(9,576)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(90)	-	(1,129)	-	(1,219)
Ödənilmiş aktivlər	7,477	127	4,339	-	11,943
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	(201)	189	12	-	-
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	535	(535)	-	-	-
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	1,322	7	(1,329)	-	-
Xalis GKZ-nin yenidən qiymətləndirilməsi	3,908	(790)	(10,986)	-	(7,868)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>					
Diskontun qaytarılması	-	-	(2,604)	-	(2,604)
Əvvəllər silinmiş məbləğlərin bərpası	-	-	(1,251)	-	(1,251)
31 dekabr 2022-ci il	(16,905)	(1,333)	(31,750)	-	(49,988)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

9. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	1,358,679	30,452	100,129	1,489,260
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	908,198	-	-	908,198
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	4,831	220	129	5,180
Ödənilmiş aktivlər	(504,131)	(8,006)	(18,375)	(530,512)
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	20,222	(12,564)	(7,658)	-
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	(23,597)	26,031	(2,434)	-
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	(33,331)	(5,756)	39,087	-
Əvvəllər silinmiş məbləğlərin bərpası	-	-	472	472
Silinmiş məbləğlər	-	-	(399)	(399)
31 dekabr 2022-ci il	1,730,871	30,377	110,951	1,872,199
<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci il tarixinə GKZ	(21,432)	(5,788)	(78,672)	(105,892)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(16,721)	-	-	(16,721)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(583)	(65)	(55)	(703)
Ödənilmiş aktivlər	7,089	1,458	13,962	22,509
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	(7,386)	2,264	5,122	-
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	2,055	(3,739)	1,684	-
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	6,825	1,353	(8,178)	-
GKZ-nin xalis yenidən qiymətləndirilməsi	10,808	(1,016)	(17,206)	(7,414)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması	-	-	(4,173)	(4,173)
Əvvəllər silinmiş məbləğlərin bərpası	-	-	(472)	(472)
Silinmiş məbləğlər	-	-	399	399
31 dekabr 2022-ci il	(19,345)	(5,533)	(87,589)	(112,467)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

9. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il ərzində Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	1,189,110	28,726	79,961	1,297,797
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	641,457	–	–	641,457
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	11,019	(1,198)	2,266	12,087
Ödənilmiş aktivlər	(325,976)	(4,933)	(5,619)	(336,528)
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	80,135	(22,595)	(57,540)	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	(8,920)	9,641	(721)	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	(12,180)	–	12,180	–
31 dekabr 2021-ci il	1,574,645	9,641	30,527	1,614,813

<i>Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə GKZ	(23,065)	(4,197)	(18,417)	(45,679)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(12,171)	–	–	(12,171)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(269)	183	(622)	(708)
Ödənilmiş aktivlər	7,118	738	3,314	11,170
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	(13,088)	3,457	9,631	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	222	(597)	375	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	2,062	–	(2,062)	–
GKZ-nin xalis yenidən qiymətləndirilməsi	18,911	85	(9,582)	9,414
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması	–	–	(1,439)	(1,439)
31 dekabr 2021-ci il	(20,280)	(331)	(18,802)	(39,413)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

9. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il ərzində fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	1,097,018	35,718	116,750	1,249,486
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	659,922	-	-	659,922
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	3,734	(30)	(971)	2,733
Ödənilmiş aktivlər	(393,097)	(8,005)	(18,297)	(419,399)
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	42,949	(17,126)	(25,823)	-
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	(22,470)	26,119	(3,649)	-
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	(28,891)	(5,785)	34,676	-
Silinmiş məbləğlər	(486)	(439)	(2,557)	(3,482)
31 dekabr 2021-ci il	1,358,679	30,452	100,129	1,489,260
<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə GKZ	(18,390)	(5,795)	(80,401)	(104,586)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(12,991)	-	-	(12,991)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(250)	(12)	374	112
Ödənilmiş aktivlər	4,862	1,192	17,083	23,137
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	(17,835)	2,625	15,210	-
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	1,747	(4,142)	2,395	-
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	3,595	1,155	(4,750)	-
GKZ-nin xalis yenidən qiymətləndirilməsi	17,810	(1,047)	(25,222)	(8,459)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması	-	-	(5,311)	(5,311)
Silinmiş məbləğlər	20	236	1,950	2,206
31 dekabr 2021-ci il	(21,432)	(5,788)	(78,672)	(105,892)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

9. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Şərtləri dəyişdirilmiş və restrukturizasiya edilmiş kreditlər

Qrup maliyyə aktivinin, məsələn müştəriyə verilən kreditin, müddəti və şərtləri onun yeni bir kreditə çevriləcəyi şəkildə dəyişdirildiyi halda maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır, fərq isə dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda tanınmanın dayandırılması ilə bağlı gəlir və ya zərər kimi tanınır. Yeni tanınmış kreditlər GKZ-nin qiymətləndirməsi məqsədləri üçün Mərhələ 1 kimi təsnif edilir.

Dəyişiklik əhəmiyyətli şəkildə fərqli olan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə nəticələnmirsə, tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır. İlk EFD ilə diskontlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik əsasında Qrup, dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda dəyişikliklə bağlı gəlir və ya zərəri qeydə alır.

Aşağıdakı cədvəldə dövr ərzində dəyişiklik edilmiş Mərhələ 2 və 3 üzrə aktivlər və dəyişikliklə bağlı Qrupun məruz qaldığı zərər göstərilir.

	2022	2021
Dövr ərzində şərtləri dəyişdirilmiş kreditlər		
Şərtlər dəyişdirildikdən əvvəl amortizasiya edilən dəyər	15,875	-
Şərtlərin dəyişdirilməsindən yaranan xalis zərər	(608)	-
İlkin tanınma anından şərtləri dəyişdirilmiş kreditlər		
Dövr ərzində zərər ehtiyatının ölçülməsi 12 aylıq ölçülməyə dəyişmiş kreditlərin 1 yanvara olan ümumi balans dəyəri	-	59,299

10. Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər

Əmlak və avadanlıqların dəyərində dəyişmələr aşağıdakı kimi olmuşdur:

İlkin maya dəyəri/yenidən qiymətləndirilmiş dəyər	Mebel, qurğu, icarəyə götürülmüş nəqliyyat vasitələri və digər əsas vəsaitlər				Cəmi əmlak və avadanlıq	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər
	Ofis binaları	aktivlərin əsaslı təmiri		Kompüterlər və rabitə avadanlıqları			
31 dekabr 2020-ci il	145,589	4,230	73,100	95,434	318,353	39,947	358,300
Əlavələr	4,791	2,179	10,651	10,097	27,718	9,848	37,566
Xaric etmələr və silinmələr	-	(36)	(931)	(340)	(1,307)	(4,480)	(5,787)
Dəyərsizləşmə	(2,375)	-	-	-	(2,375)	-	(2,375)
Yenidən qiymətləndirmə	(153)	-	-	-	(153)	-	(153)
Məzənnə fərqi	635	-	-	(343)	292	-	292
31 dekabr 2021-ci il	148,487	6,373	82,820	104,848	342,528	45,315	387,843
Əlavələr	5,787	1,397	7,969	11,378	26,531	15,178	41,709
Xaric etmələr və silinmələr	-	-	(523)	(6,979)	(7,502)	(7,556)	(15,058)
Dəyərsizləşmə	(1,969)	-	-	-	(1,969)	-	(1,969)
Yenidən qiymətləndirmə	(4,196)	-	-	-	(4,196)	-	(4,196)
Məzənnə fərqi	692	-	-	-	692	(10)	682
31 dekabr 2022-ci il	148,801	7,770	90,266	109,247	356,084	52,927	409,011

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər (davamı)

<i>Yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə</i>	<i>Ofis binaları</i>	<i>İcarəyə götürülmüş əsas aktivlərin əsaslı təmiri</i>	<i>Mebel, qurğu, nəqliyyat vasitələri və digər əsas vəsaitlər</i>	<i>Kompüterlər və rabitə avadanlıqları</i>	<i>Cəmi əmlak və avadanlıq</i>	<i>Qeyri-maddi aktivlər</i>	<i>Cəmi əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər</i>
31 dekabr 2020-ci il	-	(3,931)	(62,432)	(74,966)	(141,329)	(16,205)	(157,534)
Köhnəlmə xərci	(3,516)	(1,605)	(6,020)	(6,630)	(17,771)	(7,694)	(25,465)
Xaric etmələr və silinmələr	-	36	931	340	1,307	4,480	5,787
Yenidən qiymətləndirmə	3,516	-	-	-	3,516	-	3,516
Məzənnə fərqi	-	-	-	313	313	-	313
31 dekabr 2021-ci il	-	(5,500)	(67,521)	(80,943)	(153,964)	(19,419)	(173,383)
Köhnəlmə xərci	(4,299)	(397)	(4,759)	(6,763)	(16,218)	(11,817)	(28,035)
Xaric etmələr və silinmələr	-	-	523	6,979	7,502	7,556	15,058
Yenidən qiymətləndirmə	4,299	-	-	-	4,299	-	4,299
Məzənnə fərqi	-	-	(605)	(863)	(1,468)	-	(1,468)
31 dekabr 2022-ci il	-	(5,897)	(72,362)	(81,590)	(159,849)	(23,680)	(183,529)
Xalis balans dəyəri							
31 dekabr 2020-ci il	145,589	299	10,668	20,468	177,024	23,742	200,766
31 dekabr 2021-ci il	148,487	873	15,299	23,905	188,564	25,896	214,460
31 dekabr 2022-ci il	148,801	1,873	17,904	27,657	196,235	29,247	225,482

31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərə müvafiq olaraq 101,116 min AZN və 106,931 min AZN məbləğində istifadə edilən tam köhnəlmiş aktivlər daxil edilmişdir.

31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə Qrupa məxsus binalar ədalətli dəyər ilə əks etdirilmişdir. Qiymətləndirmə müvafiq peşəkar bacarıqları və bənzər yerlərdə eyni kateqoriyadan olan aktivlərin qiymətləndirilməsində təcrübəsi olan müstəqil qiymətləndirici şirkət tərəfindən aparılmışdır. Ədalətli dəyər bazara əsaslanan sübuta istinad etməklə müəyyən edilir. Binaların qiymətləndirilməsi məqsədilə Qrupun cəlb etdiyi müstəqil qiymətləndiricilər tərəfindən satışların müqayisəsi üsulu (müqayisəli yanaşma) istifadə olunmuşdur. 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə Qrupa məxsus binaların ədalətli dəyəri, ədalətli dəyər iyerarxiyasının 3-cü səviyyəsinə aid edilmişdir.

Aşağıda verilən cədvəl ədalətli dəyər iyerarxiyasının 3-cü səviyyəsinə aid edilən Qrupa məxsus binaların ədalətli dəyər ölçülməsinin 31 dekabr 2022-ci il tarixinə müşahidə edilməyən giriş məlumatlarında dəyişikliklərə həssaslığını təsvir edir.

<i>Giriş məlumatları</i>	<i>Giriş məlumatlarının təsviri</i>	<i>Həssaslığın təsviri</i>
Ticarət güzəşti (alış və təklif qiyməti arasında fərq)	Yerli daşınmaz əmlak agentləri ilə müsahibələr aparılmış və nəticədə sövdələşmə üzrə güzəşt intervalının 10% və 15% arasında olması müəyyən edilmişdir	Sövdələşmə üzrə nizamlayıcı düzəliş 10%-15% civarında ola bilər. Ticarət güzəşti üzrə giriş məlumatlarında artım Qrupun binalarının ədalətli dəyərinin azalması ilə nəticələnə bilər

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Digər aktivlər və öhdəliklər

Digər aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Digər maliyyə aktivləri		
Ödənilməkdə olan məbləğlər	51,413	41,466
Qeyri-rezident təşkilatlara girov qoyulmuş məbləğlər	12,215	10,005
Balansdan kənar öhdəliklər üzrə hesablanmış komissiya və debitor borcları	8,530	8,954
Hesablama mərkəzlərində blok edilmiş məbləğlər	11,312	-
Digər aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(9,789)	(8,892)
	73,681	51,533
Digər qeyri-maliyyə aktivləri		
Avans ödənişləri	6,965	9,677
İstifadə hüququ olan aktivlər	9,294	3,893
Təxirə salınmış xərclər	4,186	3,078
Qeyri-müəyyən girovlar	2,972	2,161
	23,417	18,809
	97,098	70,342

31 dekabr tarixinə Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Digər maliyyə öhdəlikləri		
Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə kredit zərəri üçün ehtiyat	19,541	23,619
Ödənilməkdə olan məbləğlər	50,289	41,775
İcarə öhdəliyi	10,170	3,813
Səhmdarlara ödəniləcək dividendlər	287	5,347
	80,287	74,554
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri		
Digər potensial öhdəliklər və təəhhüdlər üçün ehtiyat	1,838	3,493
İşçilərə ödəniləcək vəsait	32,728	21,179
Plastik kartlar üzrə təxirə salınmış gəlirlər	8,229	3,226
Mənfəət vergisi istisna olmaqla vergilər	8,182	5,137
Yerli büdcəyə ödəniləcək vəsait	5,393	7,953
	56,370	40,988
	136,657	115,542

31 dekabr 2022-ci il tarixinə amortizasiya olunmuş dəyərlə digər maliyyə aktivləri üzrə 9 sayılı MHBS üzrə dəyərsizləşmə ehtiyatlarının hərəkəti aşağıdakı kimidir:

	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2022-ci il tarixinə GKZ	(1,686)	-	(7,206)	(8,892)
Ödənilmiş aktivlər	277	-	51	328
Müştərilərə verilən kreditlərə köçürmə	-	-	-	-
GKZ-nin xalis yenidən qiymətləndirilməsi	453	-	(1,678)	(1,225)
Silinmiş məbləğlər	-	-	-	-
31 dekabr 2022-ci il tarixinə GKZ	(956)	-	(8,833)	(9,789)

31 dekabr 2021-ci il tarixinə amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülmüş digər maliyyə aktivlərinin 9 sayılı MHBS üzrə dəyərsizləşmə ehtiyatlarının hərəkəti aşağıdakı kimidir:

	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il tarixinə GKZ	(1,399)	(1)	(8,045)	(9,445)
Yaranmış və ya alınmış yeni aktivlər	5	-	15	20
Ödənilmiş aktivlər	3	1	853	857
Müştərilərə verilən kreditlərə köçürmə	-	-	-	-
GKZ-nin xalis yenidən qiymətləndirilməsi	(295)	-	(29)	(324)
Silinmiş məbləğlər	-	-	-	-
31 dekabr 2021-ci il tarixinə GKZ	(1,686)	-	(7,206)	(8,892)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Digər aktivlər və öhdəliklər (davamı)

Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər potensial öhdəliklər və təəhhüdlər üzrə yaradılmış ehtiyatlar aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Kreditlə bağlı təəhhüdlər	19,541	23,619
İcra zəmanətləri	1,838	3,493
Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə kredit zərəri üçün ehtiyat və digər potensial öhdəliklər və təəhhüdlər üzrə ehtiyat	21,379	27,112

12. Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər

31 dekabr tarixinə Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Qeyri-rezident bankların müxbir hesabları	14,718	1,601
Rezident bankların müxbir hesabları	58,045	57,034
Rezident bankların və digər maliyyə təşkilatların müddətli depozitləri	9,238	12,752
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	82,001	71,387

13. Müştəri hesabları

31 dekabr tarixinə Müştərilərə ödəniləcək məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Hüquqi şəxslər		
- Cari/hesablaşma hesabları	8,812,904	7,054,500
- Müddətli depozitlər	232,311	79,156
- Məhdudlaşdırılmış müştəri depozitləri	287,378	303,291
Cəmi hüquqi şəxslər	9,332,593	7,436,947
Fiziki şəxslər		
- Cari/hesablaşma hesabları	1,213,619	617,553
- Müddətli depozitlər	705,600	641,972
- Məhdudiyət qoyulmuş müştəri depozitləri	209	119
Cəmi fiziki şəxslər	1,919,428	1,259,644
Cəmi müştəri hesabları	11,252,021	8,696,591

31 dekabr 2022-ci il tarixinə, müştəri hesablarına on (31 dekabr 2021-ci il: on) ən iri müştəri üzrə cəmi müştəri portfelinin 56%-ni təşkil edən 6,280,650 min AZN (31 dekabr 2021-ci il: cəmi müştəri hesabları portfelinin 56%-ni təşkil edən 4,911,413 min AZN) məbləğində qalıqlar daxil olmuşdur.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə, müştəri hesablarına Qrupda akkreditiv və zəmanət məktubları üzrə blok edilmiş 287,378 min AZN (31 dekabr 2021-ci il: 303,608 min AZN) məbləğində qalıqlar daxil olmuşdur.

31 dekabr tarixinə Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə təhlili aşağıda təqdim olunur:

	2022	2021
İqtisadi sahə/müştəri növü üzrə təhlil		
Dövlətlə bağlı müəssisələr	7,965,373	6,272,823
Fiziki şəxslər	1,919,428	1,259,644
Ticarət və xidmət	807,448	375,974
Nəqliyyat və rabitə	166,449	113,855
Tikinti	106,461	50,655
Enerji	95,823	348,668
İstehsal	91,983	102,846
İctimai təşkilatlar	37,377	122,167
Digər	61,679	49,959
Müştəri hesabları	11,252,021	8,696,591

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

14. Digər borc öhdəlikləri

31 dekabr tarixinə Digər borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
ARMB-dən müddətli borc öhdəlikləri	77,676	116,022
Sahibkarlığın İnkişafı Fondu və İpoteka Fondu (Azərbaycan Respublikası)	151,349	135,539
Digər	-	11,267
Digər borc öhdəlikləri	<u>229,025</u>	<u>262,828</u>

15. Buraxılmış borc qiymətli kağızları

31 dekabr tarixinə borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Avrobondlar	483,939	723,030
Yerli istiqrazlar	19,100	-
Depozit sertifikatları	1,364	5,234
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	<u>504,403</u>	<u>728,264</u>

2022-ci ilin iyun ayında Qrup kupon dərəcəsi illik 6% təşkil edən və müddəti 2024-cü ilin iyun ayınadək olan, ümumi nominal dəyəri 20,000 min AZN olan istiqrazlar buraxmışdır.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun 2017-ci ilin sentyabr ayında buraxılmış, kupon dərəcəsi illik 3.5% olan və müddəti 2024-cü ilin sentyabr ayınadək olan bir sinif Avrobondları olmuşdur. Qrup bu Avrobondlar üzrə qeyri-maliyyə şərtlərinin yerinə yetirilməsinə görə öhdəlik daşıyır. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrup qeyd olunan şərtləri yerinə yetirmişdir.

2022-ci ildə Qrup 262,936 min AZN (2021-ci il: 852,455 min AZN) nağd ödənişlə avrobondları geri almışdır ki, bunun nəticəsində 11,085 min AZN (2021-ci il: 71,517 min AZN) məbləğində zərər tanınmışdır.

16. Vergilər

31 dekabr tarixinə Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	<u>2022</u>	<u>Mənfəət və ya Digər ümumi zərərdə tanınmış təxirə salınmış vergi</u>	<u>gəlirdə tanınmış təxirə salınmış vergi</u>	<u>2021</u>	<u>2020</u>
Aşağıdakılar üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri/(öhdəlikləri):					
Banklardan alınacaq məbləğlər və müştərilərə verilmiş kreditlər	(18,174)	(4,334)	-	(13,840)	(16,476)
İnvestisiya qiymətli kağızları	(7,395)	3,436	12,463	(23,294)	(26,201)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	(783)	(1,515)	(26)	758	5,462
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	(4,734)	5,795	-	(10,529)	(30,346)
Digər aktivlər	2,035	(4,717)	-	6,752	4,342
Digər öhdəliklər	4,356	27,361	-	(23,005)	(23,124)
Digər	(7,408)	-	-	(7,408)	(114)
Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri	(2,298)	-	-	(2,298)	(2,298)
Xalis təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	<u>(34,401)</u>	<u>26,026</u>	<u>12,437</u>	<u>(72,864)</u>	<u>(88,755)</u>

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə digər məcmu gəlirdə tanınmış təxirə salınmış vergi əhəmiyyətsiz olmuşdur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

16. Vergilər (davamı)

Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi yerli standartlara uyğun mənfəət vergisi dərəcələrindən fərqlənir. Yerli standartlara uyğun dərəcələr əsasında mənfəət vergisi xərcinin faktiki xərclərlə üzleşdirilməsi aşağıda təqdim olunur:

	2022	2021
Vergidən əvvəl mənfəət	367,666	183,074
Yerli standartlara uyğun mənfəət vergi dərəcəsi (20%) ilə vergi xərci	(73,533)	(36,615)
Daimi fərqlərin vergiyə təsiri	(2,712)	(1,454)
Tөрəmə müəssisənin dividendi üzrə ÖMV	(1,629)	(4,430)
Əvvəlki illərin cari mənfəət vergisi ilə bağlı düzəlişlər	-	-
Digər	(1,010)	(983)
Mənfəət vergisi xərci	(78,884)	(43,482)
Cari mənfəət vergisi xərci	(104,910)	(57,148)
Mənfəət və ya zərərdə tanınmış təxirə salınmış vergi	26,026	13,666
Mənfəət vergisi xərci	(78,884)	(43,482)
Təxirə salınmış vergi aktivləri/(öhdəlikləri)	2022	2021
1 yanvarda təxirə salınmış vergi aktivləri	1,123	709
1 yanvarda təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(73,987)	(89,464)
Mənfəət və ya zərərdə tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisi qalıqlarında dəyişiklik	26,026	13,666
Digər ümumi gəlirdə tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisində dəyişiklik	12,437	2,225
31 dekabrda təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	3,393	1,123
31 dekabrda təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	(37,794)	(73,987)
Xalis təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(34,401)	(72,864)

31 dekabr 2022-ci il tarixinə təxirə salınmış vergi öhdəliyi tanınmayan төrəmə müəssisələrə investisiyalarla bağlı müvəqqəti fərqlərin məcmu məbləği 102,173 min AZN (31 dekabr 2021-ci il: 100,947 min AZN) olmuşdur.

17. Kapital

31 dekabr tarixinə Qrupun səhm kapitalı aşağıda göstərilən səhmlərdən ibarətdir:

Adi səhmlər (nominal dəyər 0.27 AZN)	Ödənilmiş səhmlərin sayı (min ədədlə)	Səhm kapitalı
1 yanvar 2021-ci il	4,597,359	1,241,287
31 dekabr 2021-ci il	4,597,359	1,241,287
Səhmlərin ləğvi	(57,922)	(15,639)
31 dekabr 2022-ci il	4,539,437	1,225,648

31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə bütün adi səhmlərin nominal dəyəri bir səhm üzrə 0.27 AZN təşkil etmişdir və onların hamısı eyni dərəcəlidir. Hər səhm 1 səs hüququ verir. Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 105-1.5-ci maddəsinə uyğun olaraq, 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində Səhmdarların Ümumi Yığıncağının qərarı ilə 57,922 min səhm ləğv edilmişdir. 15,639 min AZN məbləğində müvafiq səhm kapitalı, 4,875 min AZN məbləğində hesablanmış dividend öhdəliyi ilə birlikdə Bölüşdürülməmiş mənfəət və digər ehtiyatlar daxilində köçürülmüşdür.

30 iyun 2022-ci il tarixində Səhmdarların İllik Ümumi Yığıncağının qərarı ilə Qrup 125,000 min AZN (2021-ci il: 127,000 min AZN) məbləğində dividend elan etmişdir. Bir səhm üzrə dividend 0.03 AZN (2021-ci il: 0.03 AZN) təşkil edir.

Dividend hərəkətinə daxildir:

	2022	2021
1 yanvar tarixində Səhmdarlara ödəniləcək dividend	5,347	3,539
Elan edilmiş dividend	125,000	127,000
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlərlə əvəzləşdirilən dividend (Qeyd 18)	(258)	(120,151)
Əvvəllər elan edilmiş dividendlərin ləğvi	(4,875)	-
Ödənilmiş dividend	(124,713)	(5,041)
Digər dəyişikliklər	(214)	-
31 dekabr tarixində Səhmdarlara ödəniləcək dividend	287	5,347

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

17. Kapital (davamı)**Binalar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı**

Əmlak və avadanlıq üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı binaların ədalətli dəyərində artımların və əvvəllər digər ümumi gəlir vasitəsilə kapitalda tanınmış eyni aktiv üzrə artıma aid olan azalmaların qeydə alınması üçün istifadə edilir.

Bölüşdürülməmiş mənfəət və digər ehtiyatlar

Bölüşdürülməmiş mənfəət və digər ehtiyatlara səhmdar qismində çıxış edən səhmdarlarla əməliyyatların nəticələrini əks etdirir. Qrupun aktivlərinin keyfiyyətinin davamlı olaraq azalması, problemlı kreditlərin artması və likvidlik mövqeyinin pisləşməsi ilə yaşanan mürəkkəb iqtisadi şəraitdə Azərbaycan Hökuməti Qrupun kapital mövqeyinin və aktivlərin keyfiyyətinin gücləndirilməsi istiqamətində bir sıra addımlar atmışdır. Bu tədbirlərin bir hissəsi olaraq, 2015-2019-cu illər ərzində Qrupun müəyyən problemlı aktivləri bir neçə mərhələdə "Aqrarkredit" QSC-yə köçürülmüşdür. Problemlı aktivlərin köçürülməsi köçürmə zamanı razılaşdırılmış məbləğdə baş vermişdir. "Aqrarkredit" QSC üzərində də nəzarət Maliyyə Nazirliyinə məxsus olduğundan "Aqrarkredit" QSC-dən aktivlərin xalis balans dəyərindən artıq alınmış hər hansı məbləğlər Qrupun əlavə ödənilmiş kapitalı kimi tanınmışdır.

Bir səhm üzrə əsas və azaldılmış zərərin hesablanmasında istifadə olunan səhmlər üzrə gəlir/zərər və hesablanmış orta say aşağıda göstərilir:

Səhm üzrə mənfəət

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Qrupun səhmdarlarına aid edilən dövr üçün xalis mənfəət	288,782	139,592
Emissiyada olan adi səhmlərin hesablanmış orta sayı (ləğv olunmuş səhmlər çıxılmaqla)	<u>4,539,437</u>	<u>4,597,359</u>
Səhm üzrə mənfəət – əsas və azaldılmış (AZN)	0.06	0.03

Qrupun azaldan potensialı adi səhmləri yoxdur, buna görə də hər səhmə düşən azaldılmış mənfəət hər səhmə düşən adi mənfəətə bərabərdir.

18. "Aqrarkredit" QSC ilə hesablaşmalar

2015-2019-cu illər ərzində Azərbaycan Hökuməti Qrupun kapital mövqeyinin və aktivlərin keyfiyyətinin gücləndirilməsi istiqamətində bir sıra addımlar atmışdır. Qrupun aktivlərinin restrukturizasiyası nəticəsində Qrup problemlı aktivlərin köçürülməsi qarşılığında "Aqrarkredit" QSC-nin veksellərini almışdır. 2017-ci ildə "Aqrarkredit" QSC-dən cəlb olunan adi veksellərin dəyəri köçürülmüş müvafiq problemlı aktivlərin ümumi nominal dəyərindən çox olmuş, bunun üçün konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda "Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğ tanınmış və müəyyən zəmanət və akkreditivlər üzrə defollara qarşı təminat kimi saxlanılmışdır (Qeyd 19).

2021-ci il ərzində Qrup Dövlət Büdcəsinə 120,151 min AZN məbləğində dividendin 23 iyun 2021-ci il tarixli veksəl bəyannaməsi ilə "Aqrarkredit" QSC-dən alınan notlarla əvəzləşdirilməsini təmin etdi.

2022-ci il ərzində Qrup 30 iyun 2022-ci il tarixində dividendlərin elan edilməsi nəticəsində Dövlət Büdcəsinə ödənilməli 258 min AZN məbləğində dividendi "Aqrarkredit" QSC-dən alınmış adi veksellərlə əvəzləşdirmişdir. Elan edilmiş dividendlərin qalan hissəsi 2022-ci il ərzində səhmdarlara nağd şəkildə ödənilmişdir, çünki "Aqrarkredit" QSC Qrupa 91,412 min AZN məbləğində adi veksellərinin müəyyən hissəsini nağd şəkildə ödəmişdir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə "Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq və "Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər, müvafiq olaraq, 384,959 min AZN və 63,030 min AZN təşkil etmişdir (31 dekabr 2021-ci il: 483,030 min AZN və 78,270 min AZN). 31 dekabr 2022-ci il tarixinə "Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlərlə bağlı GKZ 1,985 min AZN (31 dekabr 2021- i il: 2,661 min AZN) təşkil etmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər

Əməliyyat mühiti

Qlobal təchizat zəncirlərinin pozulması, Rusiya Federasiyası ilə Ukrayna arasında münaqişə, eləcə də istehlakçıların mallara olan tələbatının artması 2022-ci ildə qlobal iqtisadiyyata əhəmiyyətli inflyasiya təzyiqlərinin yaranması, o cümlədən əmtəə qiymətlərinin kəskin artması ilə nəticələnmişdir. Qrupun fəaliyyət göstərdiyi iqtisadiyyatlara təsiri aşağıdakı kimi təqdim olunur.

Azərbaycan Respublikası

Qrup əksər əməliyyatlarını Azərbaycan Respublikasında həyata keçirir. Azərbaycan iqtisadiyyatı neft-qaz qiymətlərinə xüsusilə həssasdır. Son illər ərzində Azərbaycan hökuməti daha balanslaşdırılmış iqtisadiyyata keçidi sürətləndirmək və neft-qaz sektorundan asılılığı azaltmaq üçün böyük iqtisadi və sosial islahatlara başlamışdır.

2022-ci il ərzində neft və qazın qiymətləri çoxillik zirvələrə çataraq əhəmiyyətli müsbət ticarət saldosu yaratmış və Azərbaycan iqtisadiyyatına xarici valyuta daxilolmaları artırmışdır. Qiymətlər ilin sonuna yaxın azalsa da, əvvəlki bir neçə illə müqayisədə hələ də yüksək olaraq qalır. Bu cür qlobal tendensiyalar ölkədə inflyasiya təzyiqlərinə səbəb olmuşdur.

Bir çox ölkələrdə inflyasiya son onilliklərin ən yüksək həddinə çatmışdır. Bu şəraitdə inkişaf etmiş ölkələrdə siyasətçilər balanslarını azaltmaq və faiz dərəcələrini aqressiv şəkildə artırmaqla pul siyasətlərini sərtləşdirilməsinə çalışırlar. Belə sərtləşmə nəticəsində qlobal tənəzzül baş verərsə, karbohidrogenlərə tələbat da azalacaq ki, bu da Azərbaycan iqtisadiyyatına mənfi təsir göstərə bilər.

2021-ci və 2022-ci illərdə ARMB bütün dövr ərzində 1 ABŞ dolları üçün 1,7000 AZN səviyyəsində sabit qalan Azərbaycan manatının sabitliyini qorumağa davam etmişdir. 2022-ci il ərzində ARMB pul siyasətini sərtləşdirməyə davam etmiş, nəticədə 31 dekabr 2022-ci il tarixinə yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsi 8,25%-ə çatmışdır (31 dekabr 2021-ci il: 7,25%).

2022-ci il ərzində qlobal reyting agentlikləri Azərbaycan üzrə inkişaf proqnozunu yenidən nəzərdən keçirərək Azərbaycan hökumətinin kredit reytingini bir pillə artırımlar. Bu artım son illərdə daha uğurlu fiskal idarəetmə və post pandemiya dövründə gələcək qeyri-müntəzəmliyə tab gətirmək qabiliyyətinin artması ilə nəticələnən effektiv iqtisadi siyasətin təzahürüdür. İqtisadi canlanma və yüksək karbohidrogen qiymətləri şəraitində ehtiyatlı fiskal idarəetmə sayəsində büdcə göstəriciləri yüksək olaraq qalır və gözləniləndən daha sürətlə artır.

Bank cari likvidlik mövqeyini davamlı fəaliyyət göstərməsi üçün yetərli hesab edir. Bank likvidlik mövqeyini gündəlik olaraq izləyir.

Rusiya Federasiyası

24 fevral 2022-ci ildə Rusiya ilə Ukrayna arasında hərbi münaqişə yaranmışdır. Bunun ardınca bir sıra qərb və digər ölkələr Rusiya iqtisadiyyatına sanksiyalar tətbiq etməyə başlamışlar. Bu geniş miqyaslı Sanksiyalar banklar, biznes, valyuta mübadilələri, bank köçürmələri, ixrac və idxal kimi sahələri hədəfə almışdır. Münaqişə başlayandan bəri, Rusiyada və xüsusilə xarici bazarlarda Rusiyanın korporativ səhm və borc qiymətli kağızlarının dəyəri əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşmüşdür.

Sanksiyaların ağırlığına baxmayaraq, Rusiya iqtisadiyyatında bu günə qədər tənəzzül gözlənilməyindən daha aşağı olmuşdur. Bu, Rusiya üçün əsas gəlir mənbəyi olan neft və qaz qiymətlərinin artması ilə bağlıdır.

Rusiyada Qrupun tam mülkiyyətində olan törəmə müəssisə "ABB-Moskva" MMC fəaliyyət göstərir. Qrupdaxili silinmələrdən əvvəl, 31 dekabr 2022-ci il tarixinə "ABB-Moskva" MMC-nin cəmi aktivləri 342,830 min AZN, öhdəlikləri isə 178,406 min AZN məbləğindən təşkil etmiş və Bankın "ABB-Moskva" MMC-də 32,465 min AZN məbləğində müxbir hesabı və 1,870 min AZN məbləğində depoziti olmuşdur. Həm hesab tarixində, həm də bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının buraxıldığı tarixdə qeyd edilən müxbir hesab və depozit hesabından vəsaitin konvertasiyası və çəkilməsi də daxil olmaqla istifadəsinə heç bir məhdudiyət qoyulmamışdır.

ABŞ və Al-nin Rusiyanın ən iri şirkətlərinə qarşı tətbiq etdikləri sanksiyalar, eləcə də müharibənin iqtisadi və əməliyyat fəaliyyətinə təsiri Moskva birjasında ticarət fəaliyyətinin əhəmiyyətli dərəcədə pozulması və 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə "ABB-Moskva" MMC-də saxlanılan müəyyən Rusiya şirkətlərinin borc qiymətli kağızlarının ədalətli dəyərinin azalması ilə nəticələnmişdir. Münaqişə hələ də davam etdiyi üçün onun Qrupun işgüzar fəaliyyətinə təsirini etibarlı şəkildə qiymətləndirmək mümkün deyil, çünki ümumilikdə iqtisadiyyata təsirin miqyası ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrup münaqişənin gözlənilən kredit zərərinə və investisiya qiymətli kağızlarının ədalətli dəyərinə təsirinə dair ən yaxşı təxminlərini istifadə etmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)**Hüquqi məsələlər**

Fəaliyyətin adi gedişində Qrup məhkəmə iddiaları və şikayətlərinin obyektı olur. Rəhbərlik hesab edir ki, bu cür hərəkətlərdən və şikayətlərdən irəli gələn son öhdəlik, Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya gələcək əməliyyatlarının nəticələrinə ciddi mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Vergilər

Azərbaycanda vergi qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruz qalır. Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərhilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycanda son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyin şərh edilməsi və tətbiqi, habelə yoxlamalarda daha sərt mövqə tuta bilərlər. Nəticədə, vergi orqanları əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları gələcəkdə istənilən vaxtda irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarilə müvafiq orqanlar tərəfindən əhəmiyyətli əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanı bilər. Vergi yoxlamaları yoxlama ilindən əvvəlki üç maliyyə ili üzrə aparıla bilər. Son vergi yoxlaması 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatdıran ili əhatə etmişdir.

Sığorta

Qrup hazırda səhvlərdən və ya təhriflərdən irəli gələn öhdəliklərlə əlaqədar sığorta təminatı almamışdır.

ARMB əmsallarına uyğunlaşma

ARMB banklardan yerli standartlara uyğun olan maliyyə hesabatları əsasında hesablanmış müəyyən prudensial əmsallara uyğunlaşmağı tələb edir. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Bank müəyyən yerli əmsallara tam uyğun olmamışdır. Pozulmuş əmsallar aşağıdakılardan ibarətdir:

- ▶ Bir borcalan və ya borcalanlar qrupu üzrə maksimal kredit riski əmsalı 1-ci dərəcəli kapitalın 25%-dən çox olmamalıdır. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Bankın əmsalı 28,83% təşkil etmişdir;
- ▶ 30 iyul 2022-ci il tarixindən sonra, 5 il və ya daha çox müddətə verilmiş pərakəndə istehlak kreditləri üzrə bankın maksimal kredit riskinin əmsalı bankın 1-ci dərəcəli kapitalının 0,1%-dən çox olmamalıdır. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Bankın əmsalı 0,12% təşkil etmişdir.

Prudensial əmsalların pozulmasına görə tənzimləyici orqan bank lisenziyasını geri ala bilər.

İl ərzində Qrup bu uyğunsuzluqlarla bağlı hər ay ARMB-yə məlumat vermiş, lakin Qrupa qarşı hər hansı sanksiya tətbiq edilməmişdir. Bu uyğunsuzluqların hər ikisi 31 yanvar 2023-cü il tarixinə 2022-ci ilin xalis mənfəətinin 1-ci dərəcəli kapitalda tanınması nəticəsində aradan qaldırılmış və Banka qarşı heç bir sanksiya tətbiq edilməmişdir.

Yuxarıda göstərilən faktları nəzərə alaraq, həmin pozuntulara görə Rəhbərlik Qrupa qarşı gələcəkdə heç bir sanksiya tətbiq edilməyəcəyini hesab edir.

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər

Qrup tərəfindən müştərilərə zəmanətlərin və akkreditivlərin verilməsinin əsas məqsədi müştərilərə tələb olunduqda vəsaitlərin mövcudluğunu təmin etməkdir. Zəmanətlər və ehtiyat akkreditivləri müştəri üçüncü tərəflər qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Qrupun ödəmələr edəcəyini qəti təsdiq edən sənədlərdir. Sənədli akkreditivlər və kommersiya akkreditivləri, Qrupdan müəyyən edilmiş məbləğə qədər və xüsusi şərtlərlə tələb təqdim etmək hüququnu üçüncü tərəfə verən, Qrupun müştəri adından üzərinə götürdüyü yazılı öhdəlik olaraq, aid olduqları malların çatdırılması və ya pul depozitləri ilə təmin edilir və beləliklə də birbaşa borcla müqayisədə daha aşağı risk daşıyır.

31 dekabr tarixinə Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	2022	2021
Zəmanətlər	798,817	800,308
Akkreditivlər	285,450	307,601
İstifadə edilməmiş kreditlər üzrə təəhhüdlər	1,186,513	1,229,193
Çıxılsın: ehtiyat	(21,379)	(27,112)
Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	2,249,401	2,309,990
Verilmiş zəmanətlər və akkreditivlər üzrə girov kimi saxlanılan pul vəsaitləri	(291,776)	(303,608)
Zəmanətlər və akkreditivlər üzrə girov kimi saxlanılan "Aqrarkredit" QSC-dən alınmış pul vəsaitləri*	(63,030)	(78,270)

* Verilmiş zəmanət və akkreditivlərin yerinə yetirilməyəcəyi hallar üçün "Aqrarkredit" QSC adından Qrupa 63,030 min AZN məbləğində adi veksellər yerləşdirilmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)**Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər (davamı)**

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə GKZ-də dəyişikliklərin təhlili:

<i>Maliyyə zəmanətləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci ildə GKZ	(10,232)	(63)	(613)	(10,908)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(3,884)	-	(1,095)	(4,979)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	3,663	12	416	4,091
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	(51)	51	-	-
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	-	-	-	-
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	143	-	(143)	-
GKZ-nin xalis yenidən qiymətləndirilməsi	941	-	(2,966)	(2,025)
<i>Mənfəət və ya zərərdə Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər dəyərsizləşmənin (ehtiyatı)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Maliyyə zəmanətləri üzrə edilmiş ödənişlər	-	-	3,602	3,602
31 dekabr 2022-ci il	(9,420)	-	(799)	(10,219)

<i>Akkreditivlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci ildə GKZ	(99)	-	-	(99)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(39)	-	-	(39)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	99	-	-	99
Xalis GKZ-nin yenidən qiymətləndirilməsi	-	-	-	-
31 dekabr 2022-ci il	(39)	-	-	(39)

<i>İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci ildə GKZ	(9,779)	(256)	(2,577)	(12,612)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(2,243)	(27)	(110)	(2,380)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	4,731	229	457	5,417
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	(1,041)	135	906	-
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	43	(54)	11	-
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	66	25	(91)	-
Xalis GKZ-nin yenidən qiymətləndirilməsi	1,755	(242)	(1,221)	292
31 dekabr 2022-ci il	(6,468)	(190)	(2,625)	(9,283)

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə GKZ-də dəyişikliklərin təhlili:

<i>Maliyyə zəmanətləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci ildə GKZ	(18,776)	(1,016)	-	(19,792)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(2,295)	(38)	(613)	(2,946)
Ödənilmiş məbləğ	-	-	-	-
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	5,085	1,010	-	6,095
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	16	(16)	-	-
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	76	-	(76)	-
Xalis GKZ-nin yenidən qiymətləndirilməsi	5,662	(3)	76	5,735
31 dekabr 2021-ci il	(10,232)	(63)	(613)	(10,908)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)**Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər (davamı)**

<i>Akkreditiv</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci ildə GKZ	(14)	–	–	(14)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(135)	–	–	(135)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	–	–	–	–
Xalis GKZ-nin yenidən qiymətləndirilməsi	50	–	–	50
31 dekabr 2021-ci il	(99)	–	–	(99)
<i>İstifadə edilməmiş kredit xətləri üzrə öhdəlik</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci ildə GKZ	(10,079)	(195)	(3,379)	(13,653)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(5,103)	(61)	(1,122)	(6,286)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	1,905	114	342	2,361
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	(2,878)	168	2,710	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	92	(202)	110	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	71	2	(73)	–
Xalis GKZ-nin yenidən qiymətləndirilməsi	6,213	(82)	(1,165)	4,966
31 dekabr 2021-ci il	(9,779)	(256)	(2,577)	(12,612)

Müvafiq GKZ-dəki dəyişikliklərə ən çox təsir göstərən amil olan kreditlə bağlı təəhhüdlərin ümumi məbləğində hərəkətlər əsasən, tanınması dayandırılmış və ya vaxtı bitmiş məbləğlərdən ibarətdir.

2022-ci il ərzində icra zəmanətləri və iddialar üzrə yaradılmış ehtiyatda dəyişikliklərin təhlili 20-ci Qeyddə təqdim edilir.

20. Kredit zərəri üzrə xərc və digər dəyərsizləşmə

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda əks olunmuş maliyyə alətləri üzrə GKZ xərcləri göstərilir:

	<i>Qeyd</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
Amortizasiya edilmiş dəyərlə kreditlər və debitor borcları	9	5,462	(747)	(13,764)	(9,049)
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	7	(419)	–	–	(419)
Amortizasiya edilmiş dəyərlə investisiya qiymətli kağızları	8	742	–	–	742
Digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyərlə ölçülmüş borc qiymətli kağızları	8	(3,407)	(11,335)	(13,400)	(28,142)
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər		676	–	–	676
Faiz hesablanan maliyyə aktivləri üzrə kredit zərəri (xərci) / qaytarılması		3,054	(12,082)	(27,164)	(36,192)
Maliyyə zəmanətləri	19	812	63	(3,788)	(2,913)
Akkreditivlər	19	60	–	–	60
İstifadə edilməmiş kreditlər üzrə təəhhüdlər	19	3,311	66	(48)	3,329
Kreditlə bağlı öhdəliklər		4,183	129	(3,836)	476
Digər maliyyə aktivləri	11	730	–	(1,627)	(897)
Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərləri üçün (ehtiyatın yaradılması) / qaytarılması		4,913	129	(5,463)	(421)
Kredit zərəri üzrə qaytarılma/(xərc)		7,967	(11,953)	(32,627)	(36,613)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda əks olunmuş maliyyə alətləri üzrə GKZ xərcləri göstərilir:

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

20. Kredit zərəri üzrə xərc və digər dəyərsizləşmə (davamı)

	<i>Qeyd</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
Amortizasiya edilmiş dəyərlə kreditlər və debitor borcları	9	23,020	1,139	(14,655)	9,504
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	7	(422)	-	-	(422)
Amortizasiya edilmiş dəyərlə investisiya qiymətli kağızları	8	(720)	-	-	(720)
Digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyərlə ölçülmüş borc qiymətli kağızları	8	(658)	-	-	(658)
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər		534	-	-	534
Faiz hesablanan maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərinin qaytarılması		21,754	1,139	(14,655)	8,238
Maliyyə zəmanətləri	19	8,452	969	(537)	8,884
Akkreditivlər	19	(85)	-	-	(85)
İstifadə edilməmiş kreditlər üzrə təəhhüdlər	19	3,015	(29)	(1,945)	1,041
Kreditlə bağlı öhdəliklər		11,382	940	(2,482)	9,840
Digər maliyyə aktivləri	11	(287)	1	839	553
Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın qaytarılması		11,095	941	(1,643)	10,393
Kredit xərci		32,849	2,080	(16,298)	18,631

Qalıqlara təsir edən digər dəyərsizləşmənin qaytarılması aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>İcra zəmanətləri</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il	(6,579)	(6,579)
Xərc	3,086	3,086
31 dekabr 2021-ci il	(3,493)	(3,493)
Qaytarılma	1,655	1,655
31 dekabr 2022-ci il	(1,838)	(1,838)

Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə GKZ üçün ehtiyatlar və iddialar və icra zəmanətləri üçün ehtiyat qeyri-maliyyə öhdəliklərində qeydə alınır (Qeyd 11).

21. Haqq və komissiya gəliri və xərci

İl üzrə haqq və komissiya gəliri və xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>2022</i>	<i>2021</i>
Plastik kartlarla əməliyyatlar	81,443	57,620
Zəmanətlər və akkreditivlərlə bağlı xidmətlər	11,118	10,955
Hesablaşma əməliyyatları	15,181	9,415
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	5,739	3,566
Digər	3,758	1,894
Haqq və komissiya gəliri	117,239	83,450
Plastik kartlarla əməliyyatlar	(23,791)	(13,824)
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	(10,321)	(3,268)
Hesablaşma əməliyyatları	(5,094)	(3,581)
Digər	(8,584)	(4,625)
Haqq və komissiya xərci	(47,790)	(25,298)
Xalis haqq və komissiya gəliri	69,449	58,152

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22. Əməliyyat xərcləri

İl üzrə əməliyyat xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
İşçilərlə bağlı xərclər	(151,027)	(114,956)
Bina və avadanlıqların və istifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	(20,326)	(20,549)
Əmanətlərin sığortalanması fonduna ödənilən haqlar	(12,127)	(9,598)
Proqram təminatının və digər qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	(11,817)	(7,694)
Konsaltinq və digər peşəkar xidmətlər	(10,531)	(24,453)
Proqram təminatı ilə bağlı xidmətlər	(7,770)	(9,404)
Reklam və marketinq xidmətləri	(6,445)	(3,842)
Rabitə	(5,782)	(3,847)
Bina, əmlak və texniki xidmət	(4,909)	(2,909)
Gömrük rüsumları və mənfəət vergisi istisna olmaqla vergilər	(3,756)	(3,746)
Kənardan cəlb edilən işçi qüvvəsi və mühafizə	(3,415)	(3,114)
Dəftərxana, kitablar, çap etmə və digər təchizat	(2,302)	(1,923)
Sığorta xərci	(1,581)	(1,194)
Kommunal xidmətlər	(1,430)	(817)
İcarə	(447)	(1,098)
Xeyriyyə və maliyyə yardımı	(28)	(972)
Digər	(6,759)	(7,880)
Əməliyyat xərcləri	(250,452)	(217,996)

23. Risklərin idarə edilməsi**Ön söz**

Öz fəaliyyətində Qrup müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Qrupun fəaliyyətinin mühüm hissəsini təşkil edir. Qrupun hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Qrup kredit riski, likvidlik riski və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski öz növbəsində ticarət və qeyri-ticarət risklərinə bölünür. Qrup əməliyyat risklərinə də məruz qalır.

Müstəqil riskə nəzarət prosesinə mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Qrupun strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

Müşahidə Şurası risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyəti ayrıca müstəqil orqanlar daşıyır.

Müşahidə Şurası

Müşahidə Şurası risklərin idarə olunmasına ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

Audit Komitəsi

Audit Komitəsi auditin missiyası və strategiyasının təsis və tərtib edilməsi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələləri üçün məsuliyyətlidir və Daxili Auditin fəaliyyətinə nəzarət edir.

İdarə Heyəti

İdarə Heyəti qrupda ümumi risk prosesinə nəzarət etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

Risk Komitəsi

Risk Komitəsi risk strategiyasının işlənilib hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyasəti və limitlərinin tətbiqi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələləri üçün məsuliyyətlidir və müvafiq risk qərarlarına idarə və nəzarət edir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Risklərin idarə edilməsi strukturu

Risklərin idarə olunması

Risklərin idarə olunması departamenti müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Bankın xəzinədarlığı

Bankın xəzinədarlığı Qrupun aktivlərinin və öhdəliklərinin idarə olunması, eləcə də ümumi maliyyə strukturu üçün məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinədarlıq Qrupun maliyyələşdirmə və likvidlik riskləri üçün məsuliyyət daşıyır.

Daxili Audit

Daxili audit funksiyası hər il Qrupda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Qrupun prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Audit Komitəsinə hesabat verir.

Risklərin ölçülməsi və hesabatlılıq sistemləri

Qrupun riskləri həm adi şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərləri əks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modellər keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Qrup baş verməsi ehtimal edilməyən ağır hadisələr əslində baş verdiyi təqdirdə daha pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır.

Risklərin monitorinqi və nəzarət edilməsi ilk öncə Qrupun müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanır. Belə limitlər Qrupun biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Qrupun qəbul etmək istədiyi risk səviyyəsini əks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələrə yetirilir. Bundan əlavə, Qrup bütün risk və əməliyyat növləri üzrə məcmu risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımaq qabiliyyətinə nəzarət edir və ölçür.

Bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat risklərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə yoxlanılır və işlənir. Bu məlumat izahlarla birlikdə İdarə Heyətinə, Risk Komitəsinə və hər bir bölmənin rəhbərinə təqdim edilir. Hesabata kredit riskinin ümumi həcmi haqqında məlumat, limitlərdən istisnalar və likvidlik əmsalları daxil edilir. Hər ay sənaye sahəsi, müştəri və coğrafi risklər haqqında hesabat təqdim edilir. Rəhbərlik hər rüb kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmaq zərurətini müəyyən edir. Müşahidə Şurası rübdə bir dəfə risklər haqqında ətraflı hesabat alır, həmin hesabatda isə Qrupun risklərini qiymətləndirmək və müvafiq qərarlar qəbul etmək üçün bütün zəruri məlumat açıqlanır.

Qrupun daxilində bütün səviyyələrdə, xüsusi uyğunlaşdırılmış risk hesabatları hazırlanır və bütün biznes şöbələrinin geniş, lazımi və yenilənmiş məlumatlara təmin edilməsi üçün onlara paylanılır.

Bazar limitlərinin və likvidliyin istifadə edilməsi və digər risk inkişafı barədə İdarə Heyətinə və Qrupun digər aidiyyəti işçilərinə gündəlik brifinqlər verilir.

Risklərin azaldılması

Qrup kredit risklərini azaltmaq üçün girovdan fəal istifadə edir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyası

Bu tip risklərdə yaranma səbəbləri, biznes tərəfdaşlarının eyni və ya oxşar iş fəaliyyəti ilə məşğul olmasından, iş növünün eyni coğrafi regionda yer almasından, eyni iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olan, iqtisadi və siyasi şərtlərdən asılı olan və bu səbəbdən müqavilələrdə göstərilmiş şərtlərin pozulma ehtimalını artıran risklər nəzərdə tutulur. Konsentrasiyalar Qrupun fəaliyyətinin xüsusi sənayelərə təsir göstərən hadisələrə nisbi həssaslığını göstərir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşməmək üçün, Qrupun siyasət və prosedurlarına müxtəlif xüsusiyyətlərə malik portfəllərin idarə edilməsi qaydaları daxil edilir. Müəyyən edilmiş kredit və müştəri depozitləri üzrə risk konsentrasiyası müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

Kredit riski

Kredit riski – Qrupun sifarişçiləri, müştəriləri və ya biznes tərəfdaşları müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirmədikləri üçün Qrupun zərər çəkməsi riskidir. Qrup kredit riskini ayrı-ayrı biznes tərəfdaşları və coğrafi və sənaye konsentrasiyaları üzrə Qrupun qəbul etməyə hazır olduğu riskin həcmi üzrə limitləri müəyyən etməklə və həmin limitlərə riayət edilməni monitorinq etməklə idarə edir və nəzarət altında saxlayır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Qrup kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən olunması təmin edilsin. Biznes tərəfdaşları üzrə limitlər hər bir tərəfdaşa risk reytingini təyin edən kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Kredit keyfiyyətinin müntəzəm qaydada yenidən baxılması prosesi Qrupa məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək və lazımi tədbirləri görmək imkanını yaradır.

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri

Qrupun müştərilərə verdiyi zəmanətlər əsasında Bank tərəfindən onların adından ödənişlər aparmaq zərurəti yarana bilər. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditivin şərtləri əsasında qaytarırlar. Onlar Qrupu kredit risklərinə oxsar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentlər, o cümlədən törəmə alətlər üçün məruz qala biləcəyi maksimal kredit riski, qarşılıqlı əvəzləşdirmə haqqında əsas razılışmaların və girov razılışmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalmasını nəzərə almadan, daha yaxşı onların balans dəyərləri ilə əks etdirilir.

Maliyyə alətləri ədalətli dəyərlə qeydə alınanda balans dəyəri dəyərlərin dəyişməsi nəticəsində gələcəkdə yarana biləcək maksimal riskin həcmi deyil, cari kredit riskinin həcmi əks etdirir.

Maliyyə alətlərinin hər bir sinfi üzrə kredit riskinin maksimal həcmi haqqında daha ətraflı məlumat xüsusi qeydlərdə açıqlanır.

Dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi

Qrup EFD-yə yaxınlaşmaqla diskont edilmiş, gözlənilən pul vəsaitlərinin çatışmazlığını ölçmək üçün GKZ-ni bir neçə ehtimalla ölçülmüş ssenari əsasında hesablayır. Pul vəsaitlərinin çatışmazlığı müqaviləyə uyğun olaraq Qrupa ödəniləcək pul vəsaitləri ilə Qrupun əldə etməyi ehtimal etdiyi pul vəsaitləri arasındakı fərqdır. GKZ hesablamalarının mexanizmi aşağıda təsvir olunur və əsas elementləri aşağıdakılardır:

DE	Defolt ehtimalı müəyyən vaxt civarında defoltun mümkünlüyünün qiymətləndirilməsidir. Defolt, təhlil edilən müddət ərzində müəyyən anda yalnız müvafiq vəsait daha əvvəl uçotdan çıxarılmamış və hələ də portfelə daxil olanda yarana bilər.
DHRH	Defolt halında riskin həcmi, müqavilədə nəzərdə tutulub-tutulmamasından asılı olmayaraq, əsas və faiz məbləğlərinin qaytarılması, kredit öhdəliyi üzrə gözlənilən vəsaitlərin istifadəsi və yerinə yetirilməmiş ödənişlər üzrə hesablanmış faiz də daxil olmaqla hesabat tarixindən sonra risk həcmində gözlənilən dəyişikliyi nəzərə almaqla gələcək defolt tarixində risk həcmi qiyətləndirilməsidir.
DHZ	Defolt halında zərər müəyyən zaman defolt yarananda əmələ gələn zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniləcək pul vəsaitləri ilə kreditörün əldə etməyi gözlədiyi (o cümlədən hər hansı girovun realizasiyasından) pul vəsaitləri arasındakı fərqə əsaslanır. Bu, adətən DHZ faizi kimi ifadə edilir.

GKZ üzrə ehtiyat aktivin müddəti ərzində, yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri və ya AMəGKZ) əsaslanır. Lakin əmələ gəldiyi andan kredit riskində əhəmiyyətli artım olmadığı hallarda ehtiyat 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (12aGKZ) əsaslanır. 12aGKZ hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində maliyyə aləti ilə bağlı öhdəliklərin yerinə yetirilməməsindən irəli gələn GKZ-dən ibarət AMəGKZ-nin bir hissəsidir. Həm AMəGKZ, həm də 12aGKZ maliyyə alətinin müvafiq portfelinin xüsusiyyətindən asılı olaraq ya fərdi, ya da məcmu əsasla hesablanır.

Qrup hər hesabat dövrünün sonunda, maliyyə alətinin qalan müddəti üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi (defolt) riskindəki dəyişiklikləri nəzərdən keçirməklə, maliyyə aləti üzrə kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli artıb-artmamasının qiymətləndirilməsi siyasətini müəyyən etmişdir. Yuxarıdakı prosesə əsaslanaraq, Qrup kreditləri Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və AYKD üzrə aşağıdakı kimi qruplaşdırır:

Mərhələ 1:	Kreditlər ilk dəfə tanınanda, Bank ehtiyatı 12aGKZ əsasında tanıyır. Mərhələ 1-in kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 2-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
Mərhələ 2:	Kredit verildiyi andan etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artanda Bank ehtiyatı AMəGKZ üzrə tanıyır. Mərhələ 2 kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 3-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
Mərhələ 3:	Dəyərsizləşmiş hesab olunan kreditlər. Bank ehtiyatı AMəGKZ üzrə tanıyır.
AYKD:	Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (AYKD) ilkin tanınma zamanı kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləridir. AYKD aktivləri ilkin tanınmada ədalətli dəyərlə qeydə alınır və faiz gəliri sonradan krediti nəzərə almaqla düzəliş edilmiş EFD əsasında tanınır. GKZ yalnız gözlənilən kredit zərərlərində sonradan dəyişiklik baş verəndə tanınır və ya ləğv edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Defoltun tərfi və bərpa olunma

Borcalan müqavilə üzrə ödənişlərini 90 gün gecikdirərsə, Qrup maliyyə alətinin defolt olduğunu və buna görə də GKZ hesablamaları üçün Mərhələ 3-ə (kredit üzrə dəyərsizləşmə) aid olduğunu hesab edir. Gün ərzində tələb olunan ödənişlər fərdi müqavilələrdə göstəriləndi kimi iş gününün bağlanmasına qədər ödənilməyəndə Qrup banklardan alınacaq məbləğlərin defolta uğramasını hesab edir və dərhal tədbirlər görür.

Müştərinin defolt vəziyyətində olub-olmamasının keyfiyyət baxımından qiymətləndirilməsi çərçivəsində Qrup ödənişin aparılmayacağını göstərə bilən bir sıra halları da nəzərdən keçirir. Bu cür hadisələr baş verdikdə, Qrup hadisənin müştərinin defolta uğramış kimi hesab edilməsi və bu səbəbdən GKZ-nin hesablanması üçün Mərhələ 3 kimi qiymətləndirilməsi ilə nəticələnməsi və ya Mərhələ 2-nin məqsəduyğun olmasını diqqətlə nəzərdən keçirir. Bu cür hadisələrə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Defolta uğramış və kredit üzrə dəyərsizləşmiş aktivlər:
 - ▶ Müqavilədə qeyd edilən tarixdən 90 gündən artıq gecikmə ilə əsas məbləğ və/və ya hesablanmış faiz və/və ya hər hansı digər ödənişlə kreditlər;
 - ▶ Əhəmiyyətli xalis cari dəyər (XCD) itkisi ilə restruktuzasiya olunmuş kreditlər;
 - ▶ Rəhbərlik tərəfindən vaxtı keçmiş hesab olunan istənilən kreditlər.
- ▶ Borcalanın müflisləşməsi, ödəniş qabiliyyətinin olmaması və ya oxşar şəraitdə olacağı/olduğu barədə məlumatın mövcud olması;
- ▶ Eyni borcalanın digər maliyyə alətləri üzrə defoltun mövcud olması;
- ▶ Xarici reyting qiymətləndirməsinə əsasən defoltun mövcud olması.

Ən azı 6 ardıcıl ay ərzində defolt meyarlarından heç birinin qarşılanmadığı zaman maliyyə alətinin "bərpa olunmuş" hesab edilməsi və nəticədə Mərhələ 3-dən çıxarılaraq yenidən təsnifləşdirilməsi Qrupun siyasəti çərçivəsindədir. Bərpa olunmadan sonra aktivin Mərhələ 2 və ya Mərhələ 1 kimi təsnifləşdirilməsi barədə qərar bərpa olunma zamanı yenilənmiş kredit dərəcəsi və onun ilkin tanınma ilə müqayisədə kredit riskində əhəmiyyətli artımın göstəricisi olub-olmamasından asılıdır.

DE-nin qiymətləndirilməsi prosesi

Qrup ümumi qiymətləndirmə üçün yeni skoring modeli yaradıb. Kredit portfelində hər bir borcalana bir illik defolt ehtimalı qiyməti verən daxili skoring modelinə uyğun qiymət təyin edilir. Ömürlük defolt ehtimalı miqrasiya matrisaları yanaşması ilə hesablanır. Skoring modeli borc məbləğindən və müştərinin xüsusiyyətlərindən asılı olaraq müxtəlif risk səviyyələri müəyyən edir və hər bir müqavilə üzrə cəmi qiymət portfel vahidinin maliyyə keyfiyyətinin hər bir xüsusiyyəti üzrə verilmiş orta çəki qiyməti əsasında hesablanır. Makroiqtisadi faktorların defolt ehtimalı üzərində təsirini hesablamaq üçün ehtimalların makroiqtisadi faktorlara həssaslığı statistik reqressiya modeli ilə hesablanır. Praktiki baxımdan mümkün olduqda, defolt ehtimalı hesablamalarına gələcək yönümlü makroiqtisadi məlumatlar daxil edilir və hər bir dərəcə üçün 9 sayılı MHBS-ya uyğun riskin mərhələli təsnifləşdirilməsini özündə birləşdirən DE-lər təyin edilir. Bu proses hər bir iqtisadi ssenari üçün uyğun şəkildə təkrar olunur.

Rusiya investisiya qiymətli kağızlarının dəyərsizləşməsinin qiymətləndirilməsi

Qrupun borc qiymətli kağızlar portfelində olan əks tərəf Rusiya şirkətləri üçün məcmu DE S&P-nin reyting matrislərindən istifadə etməklə təyin edilir. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Rusiya investisiya qiymətli kağızları üçün GKZ mərhələnin müəyyən edilməsi üçün keyfiyyət və kəmiyyət amilləri əsasında qiymətləndirilir:

- ▶ Borc qiymətli kağızın və son kupon ödənişinin valyutası
- ▶ Klirinq mərkəzinin Rusiya Federasiyasının Milli Hesablaşma Depozitarına köçürülməsi
- ▶ Kupon ödənişlərinin toplanması və sonuncu kupon ödənişi üzrə gecikmə günləri.

Beynəlxalq kredit agentlikləri tərəfindən təyin edilmiş reytinglərin geri götürülməsi səbəbindən Qrup Rusiyada yerləşən şirkətlər üzrə DE-ni defoltdan bir pillə yuxarı dərəcədən (CCC-) istifadə etməklə, DHZ-ni isə Moody's-in illik defolt araşdırmasına əsaslanan ilkin bərpa dərəcələrinə əsasən təyin edir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Xəzinədarlıq və bankdaxili münasibətlər

Qrupun xəzinədarlıq və bankdaxili münasibətləri və qarşı tərəfləri maliyyə xidmətləri üzrə təşkilatlar, banklar, broker-dilerlər, mübadilə məntəqələri və klirinq-hesablaşma mərkəzlərindən ibarətdir. Bu münasibətlər üçün Qrup maliyyə məlumatları və digər xarici məlumat (məs. xarici reytinglər) kimi ictimaiyyət üçün açıq olan məlumatı təhlil edir və yuxarıdakı cədvəldə göstəriləyi kimi daxili reyting təyin edir.

İstehlak və ipoteka kreditləri

İstehlak kreditlərinə təminatlı fərdi kreditlər, kredit kartları və overdraftlar daxildir. Bu məhsullar, həmçinin ipoteka kreditləri və daha sadə kiçik biznes kreditləri əsasən borc yükünün gəlirə nisbəti və ödənişin gəlirə nisbəti əmsallarına əsaslanan avtomatlaşdırılmış qiymətləndirmə aləti ilə qiymətləndirilir. Modellərə digər əsas girişlər isə neftin qiyməti, mübadilə məzənnəsi, ÜDM-in artım dərəcələri, işsizlik dərəcəsi və s. ibarətdir.

Korporativ və kiçik biznesin kreditləşməsi

Eyni yanaşma və giriş məlumatları istehlak kreditlərində olduğu kimi korporativ və kiçik biznes kreditləri üçün də tətbiq olunur. Qrupun maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli korporativ kreditlər üçün borcalanlar Qrupun ixtisaslaşdırılmış kredit riski işçiləri tərəfindən qiymətləndirilir.

Defolt halında risklərin həcmi

Defolt halında risklərin həcmi (DHRH) dəyərsizləşmənin hesablanmasına məruz qalan və həm müştərinin defolta yaxınlaşdıqda risk həcmi artırılması qabiliyyəti, həm də potensial əvvəlcədən ödəmələrə ünvanlanan maliyyə alətlərinin ümumi balans dəyərindən ibarətdir.

Defolt halında zərər

Kredit riskinin qiymətləndirilməsi müəyyən DHZ dərəcəsi ilə nəticələnən standartlaşdırılmış DHZ-nin qiymətləndirilməsi modelinə əsaslanır. Bu DHZ dərəcələri hər hansı saxlanılan girovdan bərpa olunması və ya realizə edilməsi gözlənilən məbləğlə müqayisədə gözlənilən DHRH-ni nəzərə alır. Bərpa dərəcəsi əvvəlki bərpa proseslərinin analizi əsasında qiymətləndirilir.

Qrup gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirilməsinə uyğun olan əsas parametrlərə əsaslanaraq pərakəndə kreditləşmə məhsullarını daha kiçik oxşar portfeller üzrə seqmentləşdirir. Tətbiq edilən məlumatlar əvvəlki dövrlər üzrə toplanmış zərər haqqında məlumatlara əsaslanır və daha geniş əməliyyat xüsusiyyətlərinin toplusunu (məsələn, məhsulun növü, geniş girov çeşidi və s.) və borcalanın xüsusiyyətlərini əhatə edir.

Uyğun olduqda, maliyyə alətlərinin hər bir qrupu üçün 9 sayılı MHBS üzrə DHZ-i müəyyən etmək məqsədilə son məlumat və proqnoz məlumatı istifadə edilir. Proqnoz məlumatlarının qiymətləndirilməsi zamanı, gözlənti müxtəlif ssenarilərə əsaslanır.

DHZ dərəcələri hər bir aktiv sinfinin Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və AYKD seqmenti üçün qiymətləndirilir. DHZ dərəcələri üçün giriş məlumatları dəyərləndirir və mümkün olduğu təqdirdə son bərpaların əvvəlki dövrlər üzrə testi yolu ilə tənzimləyir. Bunlar uyğun olaraq hər bir iqtisadi ssenariyə görə təkrarlanır.

Kredit riskində əhəmiyyətli artım

Qrup GKZ-yə məruz qalan aktivlərə davamlı şəkildə nəzarət edir. Alətin və ya alətlər portfelinin 12aGKZ və ya AMəGKZ-yə məruz qalıb-qalmamasını müəyyən etmək üçün Qrup ilkin tanınmadan sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını qiymətləndirir.

Müştərinin/obyektin gözləmə siyahısına daxil edilməsi və ya kredit hadisəsi səbəbindən hesabın restrukturizasiya olunması kimi aktiv üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli artımını izləmək üçün Qrup həmçinin ikinci dərəcəli keyfiyyət metodunu tətbiq edir. Bəzi hallarda, Qrup həmçinin yuxarıdakı "Defoltun tərif" bölməsində izah edilən hadisələri defoltun əksi kimi kredit riskində əhəmiyyətli artım olaraq nəzərə ala bilər. Kredit dərəcələrində dəyişikliyə baxmayaraq, müqavilə üzrə ödənişlərdə 30 gündən artıq gecikmə olarsa, kredit riski ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artmış hesab olunur.

Eyni aktivlər qrupu üçün GKZ-ləri məcmu şəkildə qiymətləndirdikdə, Qrup ilkin tanınmadan sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını qiymətləndirmək üçün eyni prinsiplərdən istifadə edir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Məcmu əsasla qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin qruplaşdırılması

Aşağıdakı amillərdən asılı olaraq, Qrup GKZ-ləri məcmu və ya fərdi əsasla hesablayır.

Qrupun GKZ-ni fərdi əsasla qiymətləndirdiyi aktiv siniflərinə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Maliyyə aktivlərin sinfindən asılı olmayaraq, bütün əhəmiyyətli Mərhələ 3 aktivləri;
- ▶ Xəzinədarlıq və banklararası münasibətlər (banklardan alınacaq məbləğlər, pul ekvivalentləri, amortizasiya olunmuş dəyər və ya DÜGƏD-lə ölçülmüş borc investisiya qiymətli kağızları).

Qrupun GKZ-ni məcmu əsasla qiymətləndirdiyi aktiv siniflərinə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Qrupun kiçik biznes kreditlərin daha kiçik və ümumi balansları;
- ▶ Mərhələ 1 və Mərhələ 2 pərakəndə ipoteka kreditləri, istehlak kreditləri və korporativ kreditlər portfeli.

Qrup kreditin daxili və xarici xüsusiyyətlərinin birləşdirilməsi yolu ilə bu məbləğləri daha kiçik oxşar portfəllərdə – məsələn, gecikmə səbəti və məhsul növü – qruplaşdırır.

Proqnoz məlumatı və müxtəlif iqtisadi ssenarilər

GKZ modellərində, Qrup iqtisadi giriş məlumatları kimi aşağıda göstərilən proqnoz məlumatlarının geniş diapazonuna əsaslanır:

- ▶ Neftin qiyməti;
- ▶ ÜDM-in artım dərəcələri;
- ▶ İşsizlik dərəcəsi;
- ▶ Mübadilə məzənnələri;
- ▶ İstehlakçı Qiymət İndeksinin artımı.

GKZ-lərin hesablanması üçün istifadə edilən giriş məlumatları və modellər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tarixinə bazarın bütün amillərini əhatə etməyə bilər. Bunu əks etdirmək üçün, bu cür fərqlər əhəmiyyətli olduqda keyfiyyət düzəlişləri və ya təsnifat meyarları müvəqqəti düzəlişlər kimi edilir.

Maliyyə aktivlərinin siniflər üzrə kredit keyfiyyəti

Bankın daxili kredit reytingi dərəcələri aşağıdakı kimidir:

<i>Müştərilərə verilmiş kreditlərin üçün DE əsasında daxili reyting dərəcələri</i>	<i>Maliyyə təşkilatları üçün S&P reytinglərinə əsaslanan daxili/xarici reytinglər</i>	<i>Daxili reytingin təsviri</i>
0%-10%	BBB+ - B-	Standart reyting
10%-50%	CCC+ - C	Qeyri-standart reyting
50%-100%	D	Dəyərsizləşmiş

DE korporativ müştərilərin daxili qiymətləndirməsinin əsası, S&P reytingi isə maliyyə təşkilatları üçün istifadə olunur.

Maliyyə alətləri AAA-dan A-ya qədər qiymətləndirildikdə və ya AZN ilə ifadə olunduqda və Azərbaycan hökuməti tərəfindən alınmalı olduqda (və ya Azərbaycan hökuməti tərəfindən zəmanət verildikdə) "Yüksək" daxili reyting dərəcəsinə aid edilir.

Maliyyə aktivlərinin siniflər üzrə kredit keyfiyyəti

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti Qrupun yuxarıda göstərilən daxili kredit reytingləri ilə idarə olunur. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun kredit reytingi sistemində əsaslanaraq konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın kreditlə bağlı sətirlərində aktivlərin sinifləri üzrə kredit keyfiyyəti göstərilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun daxili kredit reytingi sistemi əsasında ümumi qalıqlar göstərilir:

	Qeydlər	Yüksək reyting	Standart reyting	Qeyri-standart reyting	Dəyersizləşmiş	Cəmi	
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla)	6	Mərhələ 1	3,823,873	1,129,331	-	-	4,953,204
		Mərhələ 2	-	-	57,676	-	57,676
Banklar və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	7	Mərhələ 1	1,466,148	12,812	11,107	-	1,490,067
		Mərhələ 2	-	-	-	-	-
		Mərhələ 3	-	-	-	1,659	1,659
Müştərilərə verilmiş kreditlər	9	Mərhələ 1	6,675	1,522,882	87,861	-	1,617,418
		Mərhələ 2	-	899	20,657	-	21,556
		Mərhələ 3	-	-	-	49,299	49,299
		AYKD	-	-	-	3,041	3,041
- Hüquqi şəxslər		Mərhələ 1	-	1,661,681	69,190	-	1,730,871
		Mərhələ 2	-	66	30,311	-	30,377
		Mərhələ 3	-	-	-	110,951	110,951
DÜƏGD ilə borc qiymətli kağızları	8	Mərhələ 1	1,659,179	804,281	5,840	-	2,469,300
		Mərhələ 2	-	-	53,445	-	53,445
		Mərhələ 3	-	-	-	14,678	14,678
Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülmüş qiymətli kağızlar	8	Mərhələ 1	-	110,516	-	-	110,516
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	18	Mərhələ 1	384,959	-	-	-	384,959
Digər maliyyə aktivləri	11	Mərhələ 1	12,015	51,606	491	-	64,112
		Mərhələ 3	-	-	-	19,358	19,358
İstifadə edilməmiş kreditlər üzrə təhüdlər	19	Mərhələ 1	490,000	683,899	1,384	-	1,175,283
		Mərhələ 2	-	1,458	1,527	-	2,985
		Mərhələ 3	-	-	-	8,245	8,245
Akkreditivlər	19	Mərhələ 1	215,512	69,938	-	-	285,450
		Mərhələ 2	-	-	-	-	-
		Mərhələ 3	-	-	-	-	-
Maliyyə zəmanətləri	19	Mərhələ 1	6,022	551,740	1,561	-	559,323
		Mərhələ 2	-	-	-	-	-
		Mərhələ 3	-	-	-	2,552	2,552
Cəmi			8,064,383	6,601,109	341,050	209,783	15,216,325

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun daxili kredit reytingi sistemi əsasında ümumi qalıqlar göstərilir:

	Qeydlər	Yüksək reyting	Standart reyting	Qeyri-standart reyting	Dəyərsizləşmiş	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla)	6 Mərhələ 1	5,686,172	830,473	-	-	6,516,645
Banklar və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	7 Mərhələ 1 Mərhələ 2 Mərhələ 3	19,485 - -	15,938 - -	10,046 - -	- - 1,659	45,469 - 1,659
Müştərilərə verilmiş kreditlər	9					
- Hüquqi şəxslər	Mərhələ 1 Mərhələ 2 Mərhələ 3	58,726 - -	1,509,563 9,082 -	6,356 559 -	- - 30,527	1,574,645 9,641 30,527
- Fiziki şəxslər	Mərhələ 1 Mərhələ 2 Mərhələ 3	- - -	1,288,004 83 -	70,675 30,369 -	- - 100,129	1,358,679 30,452 100,129
DÜƏGD ilə borc qiymətli kağızları	8 Mərhələ 1	173,361	701,586	13,521	-	888,468
Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülmüş qiymətli kağızlar	8 Mərhələ 1	-	110,516	-	-	110,516
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	18 Mərhələ 1	483,030	-	-	-	483,030
Digər maliyyə aktivləri	11 Mərhələ 1 Mərhələ 3	10,005 -	41,466 -	242 -	- 8,712	51,713 8,712
İstifadə edilməmiş kreditlər üzrə təəhdüdlər	19 Mərhələ 1 Mərhələ 2 Mərhələ 3	490,000 - -	727,709 3,841 -	1,432 952 -	- - 5,259	1,219,141 4,793 5,259
Akkreditivlər	19 Mərhələ 1 Mərhələ 2 Mərhələ 3	213,592 - -	94,009 - -	- - -	- - -	307,601 - -
Maliyyə zəmanətləri	19 Mərhələ 1 Mərhələ 2 Mərhələ 3	- - -	569,019 1,439 -	- - -	- - 1,268	569,019 1,439 1,268
Cəmi		7,134,371	5,902,728	134,152	147,554	13,318,805

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Coğrafi cəmləşmə Qrupun maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin yerləşdirildiyi yerdən asılıdır. 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə Qrupun maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə coğrafi cəmləşmə belədir:

	2022				2021			
	Azərbaycan	iƏİT ölkələri	MDB və digər qeyri-iƏİT ölkələri	Cəmi	Azərbaycan	iƏİT ölkələri	MDB və digər qeyri-iƏİT ölkələri	Cəmi
Maliyyə aktivləri								
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,507,684	3,308,153	559,374	5,375,211	2,765,027	4,018,151	54,376	6,837,554
Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları	470,112	-	181	470,293	64,788	-	705	65,493
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	1,473,101	11,446	3,631	1,488,178	10,177	28,147	5,675	43,999
İnvestisiya qiymətli kağızları	1,265,112	1,381,894	80,511	2,727,517	801,290	129,878	149,868	1,081,036
Müştərilərə verilmiş kreditlər	3,347,981	-	53,077	3,401,058	2,934,940	-	23,828	2,958,768
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	382,974	-	-	382,974	480,369	-	-	480,369
Digər maliyyə aktivləri	46,135	12,215	15,331	73,681	41,528	10,005	-	51,533
Cəmi	8,493,099	4,713,708	712,105	13,918,912	7,098,119	4,186,181	234,452	11,518,752
Maliyyə öhdəlikləri								
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	67,283	568	14,150	82,001	65,924	334	5,129	71,387
Müştəri hesabları	10,750,398	60,848	440,775	11,252,021	8,602,647	52,499	41,445	8,696,591
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	63,030	-	-	63,030	78,270	-	-	78,270
Digər borc öhdəlikləri	229,025	-	-	229,025	262,828	-	-	262,828
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	20,464	483,939	-	504,403	4,839	723,371	54	728,264
Digər maliyyə öhdəlikləri	79,888	-	399	80,287	69,238	-	5,316	74,554
Cəmi	11,210,088	545,355	455,324	12,210,767	9,083,746	776,204	51,944	9,911,894
Xalis aktivlər/(öhdəliklər)	(2,716,989)	4,168,353	256,781	1,708,145	(1,985,627)	3,409,977	182,508	1,606,858

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Qrup pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satıla bilən yüksək tələbatlı müxtəlif aktivlər portfelinə sahibdir. Bundan əlavə, Qrup ARMB və RMB-də məcburi ehtiyat yerləşdirmiş və onun məbləği cəlb edilmiş müştəri əmanətlərinin səviyyəsindən asılıdır.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən ARMB-nin təyin etdiyi müəyyən likvidlik əmsallarına əsaslanır. 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərində bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2022, %	2021, %
Ani likvidlik əmsalı (ARMB minimum 30% tələb edir) (bir gün ərzində alınacaq və ya satılacaq aktivlər*/tələb əsasında ödənilən öhdəliklər)	50	54

* ARMB-dəki depozitlər nəzərə alınmır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi (davamı)***Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təhlili*

Aşağıdakı cədvəldə diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri əsasında Qrupun 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər ödəniş tələbi mümkün olan ən tez tarixdə verilmiş hesab olunur. Bununla bərabər Qrup gözləyir ki, müştərilərin çoxu Qrup ödənişi aparmalı olduğu ən tez tarixdə ödəniş tələb etməyəcək və cədvəl keçmiş müddətlər üçün əmanətlərin tələb edilməsi haqqında məlumat əsasında Qrupun hesabladığı gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərini əks etdirmir.

Maliyyə öhdəlikləri	1 ayadək	1-6 ay	6-12 ay	12 aydan çox	Cəmi 2022
31 dekabr 2022-ci il					
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	79,373	106	2,522	–	82,001
Müştəri hesabları	10,377,467	264,518	369,646	286,569	11,298,200
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	63,030	–	–	–	63,030
Digər borc öhdəlikləri	14,180	88,337	10,977	187,411	300,905
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	–	11,126	9,741	540,248	561,115
Digər maliyyə öhdəlikləri (kreditlə bağlı öhdəliklər üçün kredit zərəri ehtiyatı çıxılmaqla)	50,980	1,432	1,469	11,464	65,345
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	10,585,030	365,519	394,355	1,025,692	12,370,596

Maliyyə öhdəlikləri	1 ayadək	1-6 ay	6-12 ay	12 aydan çox	Cəmi 2021
31 dekabr 2021-ci il					
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	58,743	531	638	13,149	73,061
Müştəri hesabları	8,053,827	205,288	281,863	189,319	8,730,297
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	78,270	–	–	–	78,270
Digər borc öhdəlikləri	16,936	128,648	8,523	167,229	321,336
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	–	15,427	18,480	830,250	864,157
Digər maliyyə öhdəlikləri (kreditlə bağlı öhdəliklər üçün kredit zərəri ehtiyatı çıxılmaqla)	47,900	1,167	1,263	3,139	53,469
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	8,255,676	351,061	310,767	1,203,086	10,120,590

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş müddətlər üzrə maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəlikləri göstərilir.

	1 ayadək	1-6 ay	6-12 ay	12 aydan çox	Cəmi
31 dekabr 2022-ci il	1,255,083	278,580	261,870	238,305	2,033,838
31 dekabr 2021-ci il	1,295,864	170,882	351,052	290,722	2,108,520

Qrupun maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəlikləri müqavilə üzrə tələb əsasında yerinə yetirilməli olan öhdəliklərdir. Lakin, Qrup gözləyir ki, potensial öhdəliklərin və ya təəhhüdlərin hamısının öhdəlik müddəti tamamlanana qədər yerinə yetirilməsi tələb olunmayacaq.

Qrupun öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyəti müəyyən müddət ərzində aktivlərin ekvivalent məbləğini reallaşdırmaq qabiliyyətindən asılıdır. Öhdəliklərin tərkibində bir il müddəti olan aidiyyəti olan şəxslərin təşkilatlarından alınmış iri əmanətlərin cəmləşməsi mövcuddur. Bu vəsaitlərin iri məbləğdə çıxarılması Qrupun əməliyyatlarına mənfi təsir göstərə bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, yaxın gələcəkdə Qrupun maliyyələşdirməsi həmin səviyyədə saxlanacaq və bu vəsaitləri çıxarmaq zərurəti yaranarsa, Qrup əvvəlcədən bildiriş alacaq və lazımi ödənişləri aparmaq məqsədilə tez satılan aktivlərini sata biləcək.

Bundan əlavə, Qrupun bu halların mənfi təsirini azaltmaq üçün istifadə edilə bilən ARMB də əhəmiyyətli məbləğdə depozitləri vardır.

Ödəmə müddətlərində fərqlərin təhlili cari hesablarda tarixi sabitliyi əks etdirmir. Onların ödənilməsi tarixən yuxarıdakı cədvəllərdə göstərilən müddətlərdən daha uzun müddətdə aparılırdı. Bu qalıqlar yuxarıdakı cədvəllərdə üç aydan az müddət ərzində ödənilməli məbləğlərə daxil edilmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Əməliyyat riski**

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlığı və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələl vura, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Qrup bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin Qrup bu riskləri nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi yolu ilə idarə edə bilər. Nəzarət sistemində vəzifələrin səmərəli bölünməsi, daxil olma, təsdiq etmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin ədalətli dəyərinin faiz dərəcəsi, valyuta məzənnələri və kapital alətlərinin qiymətləri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd eləməsi riskidir. Qrup bazar riskini həssaslıq təhlilindən istifadə etməklə idarə edir. Qrupun iri bazar riski təmərküləşməsi yoxdur.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin faiz dərəcəsinin artması/azalması nəticəsində dəyişməsi riskidir.

Cari ilin mənfəətinin həssaslığı 31 dekabr 2022-ci il tarixinə dəyişən faiz dərəcəli qeyri-ticarət maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri əsasında hesablanmış bir il üçün xalis faiz gəliri üzrə faiz dərəcəsinə ehtimal edilən dəyişikliklərin təsiridir. 31 dekabr 2022-ci il və 2021-ci il tarixlərinə Qrupun əhəmiyyətli məbləğdə dəyişən faiz dərəcəli qeyri-ticarət maliyyə aktivləri mövcud deyil.

Valyuta riski

Valyuta riski – maliyyə alətinin dəyərinin xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə tərəddüd etməsi riskidir. Qrup özünün maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatına və pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatına qüvvədə olan xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin təsir göstərməsi riskinə məruzdur.

Aktivlərin və öhdəliklərin idarə edilməsi komitəsi valyuta riskini AZN devalvasiyasının və digər makroiqtisadi göstəricilərin qiymətləndirilməsi əsasında açıq valyuta vəziyyətini idarə etməklə tənzimləyir. Bu, Qrupa valyuta dərəcələrinin milli valyutaya qarşı əhəmiyyətli dəyişməsindən zərərləri minimalaşdırmaq imkanını verir. ARMB-nin tələblərinə uyğunlaşmaq məqsədilə Xəzinədarlıq Departamenti Qrupun açıq valyuta mövqeyinin gündəlik monitorinqini həyata keçirir.

Valyuta riskinə həssaslıq

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun ABŞ dolları və Avronun AZN-ə nisbətə məzənnələrinin artmasına və azalmasına həssaslığı göstərilir. Bu həssaslıq dərəcələri əsas rəhbərliyə valyuta riski haqqında daxili hesabatlar verildəndə istifadə edilir və rəhbərlik tərəfindən valyuta məzənnələrində mümkün dəyişikliyin qiymətləndirilməsini əks etdirir. Həssaslıq təhlili yalnız xarici valyuta ilə ifadə edilmiş mövcud monetar maddələri əhatə edir və onların çevrilməsi zamanı dövrün sonunda valyuta məzənnələrində müəyyən dəyişiklikləri nəzərə alaraq düzəlişlər edir. Həssaslıq təhlili zamanı xarici kreditlər, eləcə də kreditin verildiyi valyuta kredit verənin və ya borc alanın valyutasından fərqli olanda Qrup daxilində kreditlər daxildir.

31 dekabr 2022-ci il və 2021-ci il tarixlərində aktivlərin və öhdəliklərin dəyərləri əsasında vergidən əvvəlki mənfəətə və digər ümumi gəlirə təsir:

	31 dekabr 2022-ci il		31 dekabr 2021-ci il	
	Vergidən əvvəlki (zərər)/mənfəət	Digər ümumi (zərər)/gəlir	Vergidən əvvəlki (zərər)/mənfəət	Digər ümumi (zərər)/gəlir
ABŞ dollarının AZN-ə nisbətə 20% bahalaşması	(29,791)	16,034	(59,119)	16,677
ABŞ dollarının AZN-ə nisbətə 3% ucuzlaşması	4,469	(2,405)	8,868	(2,502)
Avronun AZN-ə nisbətə 20% bahalaşması	(9,528)	–	604	–
Avronun AZN-ə nisbətə 9% ucuzlaşması	4,083	–	(259)	–

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Ədalətli dəyərin ölçülməsi**Ədalətli dəyər iyerarxiyası**

Ədalətli dəyəri açıqlamaq üçün Qrup aktiv və öhdəliklərin siniflərini aktiv və ya öhdəliyin təbiəti, xüsusiyyətləri və riskləri və ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri əsasında müəyyən etmişdir:

Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər					
	Qiyətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyata alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər					
DÜGƏD ilə investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2022-ci il	2,218,371	389,256	9,965	2,617,592
Ofis binaları	31 dekabr 2022-ci il	–	–	148,801	148,801
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Amortizasiya olunmuş dəyərle investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2022-ci il	–	–	105,162	105,162
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2022-ci il	–	172,051	3,270,401	3,442,452
Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər					
	Qiyətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyata alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
31 dekabr 2022-ci il					
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Müştəri hesabları	31 dekabr 2022-ci il	–	10,314,110	937,911	11,252,021
Digər borc öhdəlikləri	31 dekabr 2022-ci il	–	229,025	–	229,025
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2022-ci il	18,346	478,074	1,377	497,797
Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər					
	Qiyətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyata alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər					
İnvestisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2021-ci il	957,852	14,001	–	971,853
Ofis binaları	31 dekabr 2021-ci il	–	–	148,487	148,487
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülmüş investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2021-ci il	–	–	109,183	109,183
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2021-ci il	–	164,093	2,801,738	2,965,831

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)**

Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər					
	Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
31 dekabr 2021-ci il					
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Müştəri hesabları	31 dekabr 2021-ci il	–	7,975,463	726,373	8,701,836
Digər borc öhdəlikləri	31 dekabr 2021-ci il	–	262,828	–	262,828
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2021-ci il	–	773,402	5,169	778,571

Aşağıda Qrupun 31 dekabr tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir:

	Balans dəyəri 2022	Ədalətli dəyər 2022	Balans dəyəri 2021	Ədalətli dəyər 2021
Maliyyə aktivləri				
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	5,375,211	5,375,211	6,837,554	6,837,554
Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları	470,293	470,293	65,493	65,493
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	1,488,178	1,488,178	43,999	43,999
Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülmüş qiymətli kağızlar	109,925	105,162	109,183	109,183
Müştərilərə verilmiş kreditlər	3,401,058	3,442,452	2,958,768	2,965,831
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	382,974	382,974	480,369	480,369
Digər maliyyə aktivləri	73,681	73,681	51,533	51,533
Maliyyə öhdəlikləri				
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	82,001	82,001	71,387	71,387
Müştəri hesabları	11,252,021	11,252,021	8,696,591	8,701,836
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	63,030	63,030	78,270	78,270
Digər borc öhdəlikləri	229,025	229,025	262,828	262,828
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	504,403	497,797	728,264	778,571
Digər maliyyə öhdəlikləri	80,287	80,287	74,554	74,554

Aşağıda qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə ədalətli dəyərlə qeydə alınmış maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi təsvir olunur. Buraya alətləri qiymətləndirərkən bazar iştirakçılarının edəcəyi fərziyyələrin Qrup tərəfindən qiymətləndirilməsi daxildir.

Sabit dərəcəli maliyyə alətləri

Amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınan sabit dərəcəli maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri ilk dəfə tanındığı zaman mövcud olan bazar faiz dərəcələrinin analoji maliyyə alətləri üçün təklif edilmiş cari bazar dərəcələri ilə müqayisə edilməsi yolu ilə qiymətləndirilir. Sabit faizli depozitlərin qiymətləndirilmiş ədalətli dəyəri analoji kredit riski və ödəmə müddəti olan borclar üçün pul bazarında qüvvədə olan diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətləri əsasında hesablanır. Birjada buraxılmış borc alətlərinin ədalətli dəyəri elan edilmiş bazar qiymətlərinə əsaslanır. Buraxılmış istiqrazlar üçün bazar qiymətləri mövcud olmayanda ödəniş tarixinədək qalan müddəti nəzərə almaqla cari faiz dərəcəsi ilə gəlirlilik əyrisi əsasında diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətləri modeli istifadə edilir.

İnvestisiya qiymətli kağızları

Hər hansı qiymətləndirmə metodları və ya qiymətin müəyyən edilməsi modellərindən istifadə etməklə qiymətləndirilən investisiya qiymətli kağızları əsas etibarını borc qiymətli kağızlarından ibarətdir. Bu qiymətli kağızların dəyəri bəzi hallarda yalnız bazarda müşahidə edilən məlumatları, digər hallarda isə bazarda həm müşahidə edilən, həm də müşahidə edilməyən məlumatları əks etdirən modellər vasitəsilə müəyyən edilir. Bazarda müşahidə edilməyən giriş məlumatlarına qarşı tərəfin gələcək maliyyə göstəriciləri, onun risk profili, eləcə də qarşı tərəfin fəaliyyət göstərdiyi sənaye sahəsi və coğrafi yurisdiksiya ilə bağlı iqtisadi fərziyyələr daxildir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)**

Qrup Rusiya investisiya qiymətli kağızlarının ədalətli dəyərini iki mərhələli yanaşma ilə qiymətləndirir:

- ▶ Birinci mərhələ – hədəf investisiya kağızının bazarda alqı-satqısına, müvafiq iqtisadi göstəricilərinə yönəldilmiş birbaşa müşahidələrin aparılması;
- ▶ İkinci mərhələ – birbaşa müşahidələr mümkün olmadıqda hədəf investisiya kağızının qiymətləndirilməsi üçün investisiya qiymətli kağızları arasında müqayisəli müşahidələrin aparılması.

Yekun ədalətli dəyəri əldə etmək üçün nəticələrin çəkili hər bir müşahidənin nisbi gücünə əsaslanaraq müəyyənləşdirilir və müvafiq olaraq hesablanır.

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrup müəyyən maliyyə alətlərini ədalətli dəyər iyerarxiyasının 1-i səviyyəsindən 2-ci və 3-cü səviyyələrinə köçürmüşdür. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə 2-ci və 3-cü səviyyəyə köçürülmüş ümumi aktivlərin ədalətli dəyəri müvafiq olaraq 55,545 AZN və 9,965 AZN təşkil etmişdir. Bu köçürmənin səbəbi Rusiya istiqrazlarının maliyyə bazarlarında həcmnin və aktivliyinin kəskin azalması olmuşdur ki, bu da onların yuxarıda təsvir edilən ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən metodun dəyişməsinə səbəb olmuşdur.

25. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə olan aktivlər və öhdəliklər, Qrupun aktivləri realizasiya etmək hüququ və öhdəliyi yerinə yetirməli olduğu müqavilə müddətinin qalığı üzrə göstərilir. Müddət bitəndə Qrup aktivləri reallaşdırmaq hüququna və öhdəlikləri ödəmək öhdəliyinə sahib olur. Qrup, "1 il ərzində" müqavilə müddəti bitən aktivləri və öhdəlikləri cari, "1 ildən artıq" olanları isə uzunmüddətli hesab edir. Qrupun müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş diskont edilməmiş ödəmə öhdəlikləri "Risklərin idarə edilməsi" adlı 23-cü Qeyddə göstərilir.

	2022			2021		
	1 il ərzində	1 ildən artıq	Cəmi	1 il ərzində	1 ildən artıq	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	5,375,211	-	5,375,211	6,837,554	-	6,837,554
Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları	470,293	-	470,293	65,493	-	65,493
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	1,485,948	2,230	1,488,178	42,797	1,202	43,999
İnvestisiya qiymətli kağızları	1,540,640	1,186,877	2,727,517	65,231	1,015,805	1,081,036
Müştərilərə verilmiş kreditlər	1,580,105	1,820,953	3,401,058	1,697,573	1,261,195	2,958,768
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	-	382,974	382,974	-	480,369	480,369
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	-	225,482	225,482	-	214,460	214,460
Cari mənfəət vergisi aktivləri	6,415	-	6,415	115	-	115
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	-	3,393	3,393	-	1,123	1,123
Digər aktivlər	65,619	31,479	97,098	56,444	13,898	70,342
Cəmi aktivlər	10,524,231	3,653,388	14,177,619	8,765,207	2,988,052	11,753,259
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	82,001	-	82,001	58,637	12,750	71,387
Müştəri hesabları	10,992,621	259,400	11,252,021	8,527,897	168,694	8,696,591
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	63,030	-	63,030	78,270	-	78,270
Digər borc öhdəlikləri	99,610	129,415	229,025	150,846	111,982	262,828
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	13,964	490,439	504,403	21,959	706,305	728,264
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri	52,325	-	52,325	23,699	-	23,699
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	-	37,794	37,794	-	73,987	73,987
Digər öhdəliklər	127,272	9,385	136,657	112,512	3,030	115,542
Cəmi öhdəliklər	11,430,823	926,433	12,357,256	8,973,820	1,076,748	10,050,568
Xalis (öhdəliklər)/aktivlər	(906,592)	2,726,955	1,820,363	(208,613)	1,911,304	1,702,691

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

25. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili (davamı)

Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin uyğunluğu və nəzarət edilən uyğunsuzluğu Qrupun rəhbərliyi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Uyğun olmayan mövqe gəlirliliyi və levereji artırsa da, gözlənilməz zərər riskini də artırır. Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətləri və ödəmə müddəti başa çatanda faiz hesablanan öhdəlikləri münasib dəyərlə əvəz etmək qabiliyyəti Qrupun likvidliyini, eləcə də onun faiz və məzənnə dəyişikliyi risklərinə məruz qalmasının qiymətləndirilməsində mühüm amillərdir.

Həmçinin rəhbərlik əmindir ki, yaxın müddət ərzində müştərilərin depozitlərini iri həcmdə geri çəkmə halı müşahidə olunmayacaqdır. Rəhbərlik hesab edir ki, müştərilərə ödəniləcək məbləğlərin əhəmiyyətli hissəsinin tələb əsasında ödənilməli olduğuna baxmayaraq, depozitlərin əmanətçilərin sayı və növünə görə diversifikasiyası və Qrupun keçmiş təcrübəsi həmin məbləğlərin Qrupu uzunmüddətli və sabit maliyyələşdirmə mənbəyi ilə təmin etdiyini göstərir.

Qrupda ən böyük depozitlərə sahib olan müştərilər Qrupla uzunmüddətli əlaqələrə malik və aidiyyəti olan şəxslərə daxil olan müştərilərdir.

Rəhbərlik hesab edir ki, yaxın gələcəkdə bu maliyyələşmə mənbəyi Qrup daxilində qalacaqdır və depozitlərin geri çəkilməsi halında likvidliyin təmin edilməsi üçün Qrupa kifayət qədər öncədən xəbərdarlıq ediləcəkdir.

ARMB-nin banklar üçün müəyyən etdiyi 30%-lik minimum likvidlik norması (Qrupun faktiki əmsalı 50%-dir) tənzimləyici tərəfindən bank sənayesində formalaşmış normal işgüzar təcrübəyə əsaslanan ağılabatan ehtiyat tədbiridir.

Qrup tələb olunandan daha yüksək likvidlik əmsalına malikdir.

Qrupun ödəmə müddəti bir ildən çox olan əhəmiyyətli həcmdə investisiya qiymətli kağızlarına malik olmasına baxmayaraq, təcili likvidlik ehtiyacı yarandıqda, Bank belə qiymətli kağızların əhəmiyyətli hissəsini açıq bazarda sata bilər.

Qrup gündəlik olaraq Qrupun likvidliyinə nəzarət etmək üçün məsul olan Xəzinədarlıq Departamentini və Aktiv-Öhdəliklərin İdarəedilməsi Komitəsini yaratmışdır.

26. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar

24 sayılı "Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar" MUBS-a uyğun olaraq tərəflər bu halda aidiyyəti hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarındadır. Hər bir potensial aidiyyəti tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir. Aidiyyəti olan şəxslər arasında əməliyyatlar aidiyyəti olmayan şəxslər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar (davamı)

Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatların həcmi, 31 dekabr tarixinə qalıq balansları və il üzrə əlaqəli xərc və gəlir aşağıda göstərilir:

	2022		2021	
	Aidiyyəti olan şəxslərdə qalıqlar	Maliyyə hesabatları maddəsi altında cəmi kategoriya	Aidiyyəti olan şəxslərdə qalıqlar	Maliyyə hesabatları maddəsi altında cəmi kategoriya
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	1,134,605	5,375,211	2,443,347	6,837,554
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	1,463,776	1,491,726	-	47,128
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	-	(3,548)	-	(3,129)
İnvestisiya qiymətli kağızları - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Asılı müəssisələr	1,241,282 490	2,727,517	800,522 490	1,081,036
Müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Qrupun əsas rəhbərlik heyəti - Digər aidiyyəti şəxslər	385,790 1,719 1,779	3,563,513	574,091 650 875	3,104,073
Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Qrupun əsas rəhbərlik heyəti - Digər aidiyyəti şəxslər	(2,086) (37) (181)	(162,455)	(2,905) (10) (207)	(145,305)
Digər aktivlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	3,010	97,098	3,991	70,342
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	384,959	384,959	483,030	483,030
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(1,985)	(1,985)	(2,661)	(2,661)
Müştəri hesabları - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Qrupun əsas rəhbərlik heyəti - Digər aidiyyəti şəxslər	(7,965,376) (1,330) (13,568)	(11,252,021)	(6,272,823) (1,171) (19,074)	(8,696,591)
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(63,030)	(63,030)	(78,270)	(78,270)
Banklar və digər maliyyə şirkətlər qarşısında öhdəliklər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Digər aidiyyəti şəxslər	(16,869) (3,843)	(82,001)	(8,031) (510)	(71,387)
Digər borc öhdəlikləri - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(229,025)	(229,025)	(251,561)	(262,828)
İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Qrupun əsas rəhbərlik heyəti - Digər aidiyyəti şəxslər	496,706 34 149	1,186,513	511,686 81 192	1,229,193
Akkreditivlər və zəmanətlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Digər aidiyyəti şəxslər	480,823 3,400	1,084,267	490,892 3,400	1,107,909
Balansdan kənar öhdəliklər üzrə ehtiyat - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Qrupun əsas rəhbərlik heyəti - Digər aidiyyəti şəxslər	(1,572) - (2)	(21,379)	(1,828) - -	(27,112)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar (davamı)

Grupun əsas rəhbərlik heyətinə ödənilən məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022		2021	
	<i>Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları maddəsi altında cəmi kateqoriya</i>	<i>Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları maddəsi altında cəmi kateqoriya</i>
Əsas rəhbərlik heyətinə ödənişlər				
- İşçilərə qısamüddətli ödənişlər	(15,417)	(151,027)	(13,725)	(114,956)
Cəmi	(15,417)		(13,725)	

Əsas rəhbərlik İdarə Heyəti üzvlərdən, İcraçı Direktorlardan və departament direktorlarından ibarətdir və 31 dekabr 2022-ci il tarixinə onlara ümumi ödəniş 15,417 min AZN təşkil etmişdir.

31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərində başa çatan illər üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatla əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlarda tanınmış aşağıdakı məbləğlər daxil olmuşdur:

	2022		2021	
	<i>Aidiyyəti olan şəxslərdə qalıqlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları maddəsi altında cəmi kateqoriya</i>	<i>Aidiyyəti olan şəxslərdə qalıqlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları maddəsi altında cəmi kateqoriya</i>
Faiz gəliri		595,769		441,975
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	145,089		158,227	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	112		54	
- Digər aidiyyəti şəxslər	252		131	
Faiz xərci		(111,105)		(116,231)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(74,674)		(81,421)	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	(2)		-	
- Digər aidiyyəti şəxslər	(125)		(165)	
Faiz hesablanan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri / zərərlərin qaytarılması		(36,192)		8,238
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	618		1,140	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	(27)		(16)	
- Digər aidiyyəti şəxslər	26		676	
Potensial öhdəliklər və kredit öhdəlikləri üzrə dəyərsizləşmə zərərlərinin qaytarılması / (dəyərsizləşmə zərərləri)		(421)		10,393
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(62)		1,839	
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan gəlirlər – dillinq		107,950		59,316
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	29,158		33,648	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	5		3	
- Digər aidiyyəti şəxslər	24		-	
Haqq və komissiya gəliri		117,239		83,450
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	37,250		21,615	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	7		5	
- Digər aidiyyəti şəxslər	76		52	
Haqq və komissiya xərci		(47,790)		(25,298)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(11,848)		(3,268)	
Öhdəliklərin geri alınması üzrə zərər		(11,085)		(71,517)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	-		(71,517)	
Əməliyyat xərcləri		(250,452)		(217,996)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(17,730)		(7,472)	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	(15,417)		(13,725)	

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

27. Kapital adekvatlığı

Qrup fəaliyyətinə məxsus olan risklərdən qorunmaq məqsədilə kapital bazasını fəal şəkildə idarə edir. Qrupun kapitalının adekvatlığı 1988-ci ilin Bazel Kapital Razılaşmasının təyin etdiyi əmsallarla idarə edilir və tənzimləyicinin müəyyən etdiyi əmsallardan istifadə edilməklə nəzarət edilir.

Qrup tərəfindən kapitalın idarə edilməsi siyasətinin əsas məqsədi – Qrupda kapitalla bağlı müəyyən olunmuş xarici tələblərin yerinə yetirilməsinin, habelə fəaliyyətin həyata keçirilməsi və səhmdarların dəyərinin maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinginin və kapitalın adekvatlığı reytinglərinin dəstəklənməsinin təmin edilməsidir.

Qrup iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Qrup səhmdarlara dividend ödənişləri məbləğində düzəlişlər edə, kapitalı səhmdarlara qaytara və ya kapital qiymətli kağızlarını buraxa bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyasət və proseslərdə ciddi dəyişikliklər baş verməmişdir.

Tənzimləyicinin təyin etdiyi kapitalın adekvatlığı əmsallarına uyğunluq hər ay onların hesablanması təsvir edən, Qrupun Baş Maliyyə İnzibatçısı tərəfindən təhlil edilib imzalanmış hesabatlar vasitəsilə monitorinq edilir.

Tənzimləyici kapital adekvatlığı əmsalı

ARMB banklardan nizamlayıcı kapital üçün minimal 1-ci dərəcəli kapital və cəmi kapital adekvatlığı əmsalını risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərin müvafiq olaraq 6% və 12% dərəcəsində saxlamağı tələb edir. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Bank həmin tələblərə əməl etmişdir.

1988-ci ilin Bazel Kapital Razılaşması əsasında kapitalın adekvatlığı əmsalı

Qrupun beynəlxalq risk əsaslı kapital adekvatlığı əmsalı, 1988-ci ilin Bazel Kapital Sazişinə uyğun olaraq, sonrakı dəyişikliklər və bazar risklərini ehtiva edən düzəlişlər ilə hesablanır.

31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə bu əmsallar Bazel Sazişinə əsasən minimum 8.0% əmsaldan yuxarı olmaqla aşağıdakı kimi olunmuşdur:

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
1-ci dərəcəli kapital	1,789,105	1,621,580
2-ci dərəcəli kapital	129,221	171,529
Çıxılsın: kapitaldan tutulmalar	(80,169)	(83,385)
Cəmi kapital	<u>1,838,157</u>	<u>1,709,724</u>
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	5,599,187	4,339,417
1-ci dərəcəli kapital əmsalı	31.95%	37.37%
Cəmi kapital əmsalı	32.83%	39.40%